

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

MAGISTRSKO DELO

**ANALIZA VPLIVA UVEDBE MSRP 17 NA IZKAZ POSLOVNEGA
IZIDA IN IZKAZ FINANČNEGA POLOŽAJA ŽIVLJENJSKE
ZAVAROVALNICE**

Ljubljana, oktober 2017

META TRKOVNIK

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana Meta Trkovnik, študentka Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, avtorica predloženega dela z naslovom Analiza vpliva uvedbe MSRP 17 na izkaz poslovnega izida in izkaz finančnega položaja življenjske zavarovalnice, pripravljenega v sodelovanju s svetovalko doc. dr. Barbaro Mörec

IZJAVLJAM

1. da sem predloženo delo pripravila samostojno;
2. da je tiskana oblika predloženega dela istovetna njegovi elektronski obliki;
3. da je besedilo predloženega dela jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam oziroma navajam v besedilu, citirana oziroma povzeta v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani;
4. da se zavedam, da je plagiatstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku Republike Slovenije;
5. da se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega dela dokazano plagiatstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom;
6. da sem pridobila vsa potrebna dovoljenja za uporabo podatkov in avtorskih del v predloženem delu in jih v njem jasno označila;
7. da sem pri pripravi predloženega dela ravnala v skladu z etičnimi načeli in, kjer je to potrebno, za raziskavo pridobila soglasje etične komisije;
8. da soglašam, da se elektronska oblika predloženega dela uporabi za preverjanje podobnosti vsebine z drugimi deli s programsko opremo za preverjanje podobnosti vsebine, ki je povezana s študijskim informacijskim sistemom članice;
9. da na Univerzo v Ljubljani neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve predloženega dela v elektronski obliki, pravico reproduciranja ter pravico dajanja predloženega dela na voljo javnosti na svetovnem spletu preko Repozitorija Univerze v Ljubljani;
10. da hkrati z objavo predloženega dela dovoljujem objavo svojih osebnih podatkov, ki so navedeni v njem in v tej izjavi.

V Ljubljani, 13. oktobra 2017

Podpis študentke:

KAZALO

UVOD	1
1 EVIDENTIRANJE ZAVAROVALNIH POGODB PO MSRP 4	4
1.1 Obveznosti iz zavarovalnih pogodb življenjskih zavarovanj.....	6
1.2 Obveznosti iz zavarovalnih pogodb premoženjskih zavarovanj.....	6
1.3 Pripoznavanje prihodkov	7
2 EVIDENTIRANJE ZAVAROVALNIH POGODB PO MSRP 17	8
2.1 Področje uporabe MSRP 17	9
2.2 Pripoznavanje zavarovalnih pogodb	10
2.3 Merjenje zavarovalnih pogodb	12
2.3.1 Premijsko alokacijski pristop	13
2.3.2 Pristop štirih gradnikov	16
2.3.3 Pogodbe z udeležbo na dobičku	20
2.4 Razkrivanje zavarovalnih pogodb	23
3 ANALIZA VPLIVA VPeljAVE MSRP 17.....	24
3.1 Kvantitativna analiza vpliva vpeljave MSRP 17 na primeru.....	24
3.1.1 Opis osnovnega modela.....	25
3.1.2 Analiza vpliva vpeljave MSRP 17 na izbrane računovodske izkaze	33
3.2 Analiza vpliva vpeljave MSRP 17 na zavarovalno premijo slovenskega trga	44
3.2.1 Zavarovalni prihodki	45
3.2.2 Odhodki za škode	46
3.2.3 Kapital	47
4 PRIMERJAVA MSRP 17 S SOLVENTNOSTJO II	48
4.1 Namen poročanja	51
4.2 Opredelitev okvira	51
4.3 Pripoznavanje zavarovalne pogodbe in pogodbene meje	52
4.4 Diskontna stopnja	53
4.5 Prilagoditev za tveganje.....	54
SKLEP	55
LITERATURA IN VIRI	57
PRILOGE	

KAZALO TABEL

Tabela 1: Gradnik 1 – pričakovani denarni tokovi (v EUR).....	30
Tabela 2: Gradnik 2 – diskontirani denarni tokovi (v EUR).....	31
Tabela 3: Gradnik 3 – prilagoditev za tveganje (v EUR).....	31
Tabela 4: Gradnik 4 – pogodbeni storitveni marža (v EUR).....	32
Tabela 5: Zavarovalni prihodki (v EUR)	33
Tabela 6: Izkaz finančnega položaja v skladu z MSRP 4 in MSRP 17 (v EUR).....	35
Tabela 7: Izkaz poslovnega izida v skladu z MSRP 4 in MSRP 17 (v EUR).....	36
Tabela 8: Evidentiranje spremembe v preteklih izkušnjah po MSRP 4 in MSRP 17 (v EUR)	39
Tabela 9: Gibanje poslovnega izida po letih (v EUR)	40
Tabela 10: Evidentiranje vpliva spremembe v bodočih ocenah po MSRP 4 in MSRP 17 po letih (v EUR)	41
Tabela 11: Evidentiranje spremembe obrestne mere po MSRP 4 in MSRP 17 (v EUR) ...	44
Tabela 12: Vpliv vpeljave MSRP 17 na škodne količnike v slovenskih zavarovalnicah (v %).....	47
Tabela 13: Primerjava diskontne stopnje po MSRP 17 in Solventnosti II.....	54
Tabela 14: Primerjava prilagoditve za tveganje in marže za tveganje	55

KAZALO SLIK

Slika 1: Obveznosti za preostanek kritja	16
Slika 2: Pristop štirih gradnikov	17
Slika 3: Pogodbe, ki se vrednotijo v skladu s pristopom prilagodljivega zaslužka	22
Slika 4: Vpliv vpeljave MSRP 17 na zavarovalne prihodke slovenskih zavarovalnic (v tisoč EUR)	45
Slika 5: Vpliv vpeljave MSRP 17 na odhodke za škode slovenskih zavarovalnic (v tisoč EUR)	46
Slika 6: Primerjava izkaza finančnega položaja po MSRP 4, MSRP 17 z bilanco stanja po Solventnosti II.....	49
Slika 7: Pripoznavanje zavarovalne pogodbe v skladu z MSRP 17.....	53

UVOD

Maja 2017 je bil sprejet nov standard za zavarovalne pogodbe Mednarodni standard računovodskega poročanja 17 (v nadaljevanju MSRP 17), ki bo nadomestil trenutno veljavni Mednarodni standard računovodskega poročanja 4 – Zavarovalne pogodbe (v nadaljevanju MSRP 4). MSRP 17 bo skladno z objavo Mednarodnega odbora za računovodske standarde (angl. *International Accounting Standard Board*, v nadaljevanju IASB) stopil v veljavo 1.1.2021. Potreba po prenovi standarda izhaja že iz priprave MSRP 4, ki je bil sprejet kot prehodni standard in je posledično pomanjkljivo obravnaval poslovne dogodke, ki nastajajo pri zavarovalni pogodbi.

Zavarovalnice pri računovodenju skladno s 54. členom Zakona o gospodarskih družbah (Ur. l. RS, št. 65/09-UPB, 33/11, 91/11, 100/11 - skl. US, 32/12, 57/12, 44/13 - Odl.US, 82/13, 55/15 in 15/17, v nadaljevanju ZGD-1) uporabljajo Mednarodne standarde računovodskega poročanja (v nadaljevanju MSRP). Evidentiranje zavarovalnih pogodb trenutno ureja MSRP 4.

IASB na svoji spletni strani navaja, da zaradi pomanjkljivega računovodskega obravnavanja nekaterih poslovnih dogodkov, kot na primer pripoznavanje in naknadno merjenje zavarovalne pogodbe, MSRP 4 uporabnikom računovodskih informacij ne zagotavlja informacij, ki jih potrebujejo za razumevanje finančnega položaja zavarovalnice, dobičkonosnosti poslovanja in njene izpostavljenosti tveganjem (npr. vpliv sprememb obrestnih mer na dobičkonosnost zavarovalnice, znesek prihodkov, ki se nanaša na zavarovalni in varčevalni del) (International financial reporting standard [IFRS] Foundation, b.l.). Potreba po novem standardu izhaja iz težav, s katerimi so se v praksi soočali pripravljavci in uporabniki računovodskih izkazov zavarovalnic. Te težave se kažejo v tem, da (IASB, 2016a, str. 3):

- obstaja več načinov evidentiranja zavarovalnih pogodb, ki so odvisni od vrste zavarovanja in od same zavarovalnice, saj so se med zavarovalnicami, ki delujejo na različnih trgih, izoblikovale različne prakse;
- se ocene prihodnjih denarnih tokov za dolgoročne zavarovalne pogodbe tekom življenjske dobe pogodbe ne posodablajo;
- diskontne stopnje, ki se uporabljajo pri diskontiranju denarnih tokov, ne odražajo tveganj, ki jim je izpostavljena zavarovalnica;
- se pri nekaterih zavarovalnih pogodbah ne uporablja diskontiranja (npr. pri premoženjskih zavarovanjih, pri katerih so zavarovalne pogodbe sicer kratkoročne, vendar se obveznosti, ki izhajajo iz teh pogodb, pogosto pokrivajo v daljšem časovnem obdobju);
- so informacije o ekonomski vrednosti vgrajenih opcij v zavarovalne pogodbe, kot na primer o možnosti odkupa, indeksacije ali podaljšanju pogodbe, in vgrajenih garancij pomanjkljive.

Večina omenjenih pomanjkljivosti MSRP 4 vpliva na evidentiranje zavarovalnih pogodb, ki imajo karakteristike življenjskih zavarovanj, saj so to praviloma dolgoročna zavarovanja, pri katerih je pomembna komponenta diskontiranje, in imajo pogosto vgrajene različne opcije in garancije. Posledično lahko najpomembnejše vplive uvedbe MSRP 17 pričakujemo ravno pri življenjskih zavarovanjih.

Vse ugotovljene pomanjkljivosti namerava IASB odpraviti v okviru MSRP 17 preko (IASB, 2016a, str. 3):

- natančnejše opredelitve modela vrednotenja zavarovalnih pogodb, ki vključuje način določanja nekaterih predpostavk, npr. diskontne stopnje;
- opredelitve modela vrednotenja zavarovalnih pogodb na način, ki zahteva stalno preverjanje ocen prihodnjih denarnih tokov;
- opredelitve diskontne stopnje, ki upošteva karakteristike denarnih tokov iz pogodb;
- vrednotenja obveznosti iz zavarovalnih pogodb, ki upošteva časovno vrednost denarja;
- vrednotenja, ki odraža informacije o vseh možnih izidih uporabljenih predpostavk.

IASB na svoji spletni strani navaja, da je cilj projekta prenove trenutne računovodske ureditve evidentiranja zavarovalnih pogodb »pripraviti na načelih temelječ (angl. *principle based*) standard, ki bo obravnaval vse vrste zavarovalnih pogodb, vključujoč pozavarovalne pogodbe, ki jih drži zavarovalnica« (IFRS Foundation, b.l.). Cilj novega standarda je tudi povečati primerljivost računovodskega poročanja med posameznimi gospodarskimi družbami, jurisdikcijami in kapitalskimi trgi (IFRS Foundation, b.l.).

Namen magistrskega dela je predstaviti zahteve MSRP 17 in opozoriti na vpliv uvedbe tega standarda na obravnavo zavarovalnih pogodb in vsebino izkaza poslovnega izida in izkaza finančnega položaja slovenskih zavarovalnic.

Magistrsko delo ima dva cilja. Prvi cilj je pripraviti analizo vpliva uvedbe MSRP 17 na vsebino izkaza poslovnega izida in izkaza finančnega položaja slovenskih zavarovalnic na primeru vrednotenja življenjske zavarovalne pogodbe, natančneje na primeru mešanega življenjskega zavarovanja. V magistrskem delu je tako prikazana primerjava izkaza poslovnega izida in izkaza finančnega položaja hipotetične slovenske zavarovalnice po MSRP 4 in MSRP 17. Izbor primera sovпада z opisom problematike MSRP 4, ki naj bi bila z uvedbo MSRP 17 odpravljena in se v večjem delu nanaša na življenjska zavarovanja, ki hkrati predstavljajo pomemben delež obveznosti iz zavarovalnih pogodb slovenskega zavarovalnega trga. Iz statističnih podatkov, ki jih objavlja Slovensko zavarovalno združenje na svoji spletni strani namreč izhaja, da imajo slovenske zavarovalnice na 31.12.2015 za 3.716 milijonov EUR kosmatih zavarovalno tehničnih rezervacij, od tega kar 62 % predstavljajo matematične rezervacije, ki se nanašajo na klasična življenjska zavarovanja (Slovensko zavarovalno združenje, b.l.).

Poleg sprememb na področju računovodskega poročanja so v preteklih letih zavarovalništvo spremljale tudi druge pomembne spremembe zakonske ureditve. Delegirana uredba komisije (EU) 2015/35 (v nadaljevanju Solventnost II) je prinesla nov način ugotavljanja kapitalске ustreznosti in posledično uvedla ločeno bilanco stanja za potrebe ugotavljanja kapitalске ustreznosti. Drugi cilj magistrskega dela je zato prikazati, kakšne so razlike med poročanjem po MSRP 17 in po Solventnosti II ter ugotoviti vpliv vpeljave MSRP 17 na kapitalsko ustreznost zavarovalnic.

Raziskovalna vprašanja, na katera magistrsko delo poskuša odgovoriti, so:

- Kakšen bo vpliv uvedbe MSRP 17 na prihodke iz zavarovalnih pogodb?
- Kakšen bo vpliv uvedbe MSRP 17 na spremenljivost poslovnega izida zavarovalnice?
- Kakšen bo vpliv uvedbe MSRP 17 na prihodke od premij slovenskega trga življenjskih zavarovanj?
- V kolikšni meri so določila MSRP 17 primerljiva s Solventnostjo II?

Metodologija raziskovanja obsega teoretični in empirični del. Teoretični del vsebuje kratek opis načina priprave izkaza poslovnega izida in izkaza finančnega položaja v skladu z MSRP 4 in teoretično ozadje MSRP 17. Ta del služi kot osnova za razumevanje empiričnega dela magistrskega dela.

Empirični del magistrskega dela prikazuje izračun obveznosti iz zavarovalnih pogodb in način prikazovanja zavarovalnih pogodb v izkazu poslovnega izida in izkazu finančnega položaja slovenskih zavarovalnic po MSRP 4 in MSRP 17. Za namene ugotavljanja vpliva MSRP 17 na izkaz poslovnega izida in izkaz finančnega položaja magistrsko delo prikazuje izkaz poslovnega izida in izkaz finančnega položaja hipotetične slovenske zavarovalnice, ki trži izključno mešana življenjska zavarovanja. Izkaza sta pripravljena v skladu z MSRP 4 in MSRP 17. Pri pripravi izkaza finančnega položaja po MSRP 4 je poleg določil standarda uporabljena tudi relevantna slovenska zakonodaja, saj le-ta trenutno opredeljuje način oblikovanja matematičnih rezervacij in je zato pomemben element, ki vpliva na računovodske izkaze zavarovalnice. Pri izkazu poslovnega izida in izkazu finančnega položaja po MSRP 17 je uporabljen model štirih gradnikov, ki je predpisan z MSRP 17 v 32. členu standarda (IASB, 2017a). Primerjava izkaza poslovnega izida, ki je pripravljen po MSRP 4, z izkazom poslovnega izida, ki je pripravljen po MSRP 17, omogoča oceno vpliva uvedbe MSRP 17 na prihodke iz zavarovalnih pogodb na nivoju zavarovalnice.

Magistrsko delo vključuje tudi prikaz izkazov poslovnega izida, pripravljenih tako po MSRP 4 kot tudi po MSRP 17, za večletno obdobje (5 let), s čimer se je ocenil vpliv uvedbe MSRP 17 na spremenljivost poslovnega izida zavarovalnice. Hkrati je narejen tudi prikaz vpliva sprememb različnih predpostavk in diskontne stopnje na izkaz poslovnega izida in izkaz finančnega položaja.

Rezultati opravljene analize vpliva uvedbe MSRP 17 na računovodske izkaze hipotetične slovenske zavarovalnice, ki trži mešana življenjska zavarovanja, omogočajo presojo vpliva vpeljave MSRP 17 na prihodke od premij slovenskega trga življenjskih zavarovanj. V zadnjem delu magistrskega dela bo izvedena še primerjava določb MSRP 17 s Solventnostjo II (tj. z določbami Delegirane uredbe komisije (EU) 2015/35) in sicer v delu, ki se nanaša na evidentiranje obveznosti iz zavarovalnih pogodb.

Magistrsko delo je sestavljeno iz štirih poglavij. V prvem poglavju so opisani elementi MSRP 4, ki opredeljujejo metodo merjenja zavarovalnih pogodb. V drugem delu je predstavljena ureditev računovodskega poročanja zavarovalnih pogodb, kot to ureja MSRP 17. Prvo in drugo poglavje podajata vsebino obeh standardov, ki je potrebna za razumevanje računovodskih izkazov, pripravljenih po MSRP 4 in MSRP 17. Tretje in četrto poglavje predstavljata empirični del magistrskega dela, kjer so predstavljeni primeri vrednotenja zavarovalne pogodbe s ponazoritvami na izkazu poslovnega izida in izkazu finančnega položaja hipotetične zavarovalnice, ki trži mešana življenjska zavarovanja. V empirični del naloge je vključena tudi predstavitev ocene implikacij uvedbe MSRP 17 na premijo slovenskega trga življenjskih zavarovanj.

1 EVIDENTIRANJE ZAVAROVALNIH POGODB PO MSRP 4

MSRP 4 je bil sprejet leta 2004, s pričetkom uporabe 1.1.2005. V Sloveniji je bila obveznost uporabe mednarodnih računovodskih standardov za zavarovalnice predpisana z ZGD-1, ki je bil sprejet leta 2006 (54. člen ZGD-1). Slovenske zavarovalnice so bile tako prvič dolžne pripraviti računovodske izkaze po mednarodnih standardih računovodskega poročanja z letom 2007 (skladno s Sklepom o prvi sestavi računovodskih poročil zavarovalnic v skladu z mednarodnimi standardi računovodskega poročanja, objavljen Ur.l. RS št. 10/05). MSRP 4 je trenutno še veljaven standard in se bo uporabljal do vključno 31.12.2020, ko ga bo nadomestil MSRP 17.

Priprava MSRP 4 je bila že v osnovi predvidena v dveh sklopih (IFRS Foundation, b.l.). Prvi sklop se je zaključil leta 2004 z izdajo MSRP 4, drugi sklop (MSRP 17) pa je bil izdan šele maja 2017. MSRP 4 je nudil omejeno izboljšanje računovodenja zavarovalnih pogodb in razkritij, povezanih z evidentiranjem zavarovalnih pogodb. Namenjen je bil kot prehodni standard in je dovoljeval zavarovalnicam uporabo različnih praks, ki so se uveljavile v preteklih letih. Razlog za to, da je bil sprejet ta prehodni standard, je bil v prihajajočem se roku za obvezno uporabo MSRP-jev s strani vseh evropskih družb, ki kotirajo na borzi. Ker je IASB ugotovil, da ne bo imel zadosti časa za pripravo celovitega standarda za zavarovalne pogodbe, se je leta 2002 odločil za izvedbo projekta v dveh fazah. Prva faza (MSRP 4) je obravnavala predvsem definicijo zavarovalne pogodbe, predstavljanje in razkritja zavarovalnih pogodb ter odpravo nekaterih obstoječih praks, ki niso skladne s splošno

opredelitvijo sredstev, dolgov in kapitala, npr. prepoved pripoznanja izravnalnih rezervacij¹ med obveznostmi.

Eden pomembnejših dosežkov MSRP 4 je uvedba testa ustreznosti rezervacij (angl. *liability adequacy test*). MSRP 4 zahteva, da mora zavarovalnica na dan poročanja presoditi, ali oblikovane obveznosti iz naslova zavarovalnih pogodb zadoščajo za pokrivanje trenutnih obveznosti, ki izhajajo iz ocene bodočih denarnih tokov (IASB, 2004, člen 15-19). V primeru, da oblikovane obveznosti niso zadostne, je zavarovalnica dolžna oblikovati dodatne rezervacije. Model za izvedbo testa ustreznosti rezervacij je v MSRP 4 skopo opredeljen, kar daje zavarovalnicam prosto pot pri opredelitvi tako modela kakor tudi predpostavk, ki se uporabljajo za potrebe izvedbe testa ustreznosti rezervacij. V praksi lahko to povzroča različne načine izvedbe testa, ki seveda dajejo pomembno različne rezultate. Za primer lahko vzamemo slovenski zavarovalniški prostor, kjer zavarovalnice uporabljajo različne metode za določanje diskontne stopnje, ki se uporablja za diskontiranje denarnih tokov. Diskontne stopnje tako pri nekaterih zavarovalnicah izhajajo iz trga slovenskih državnih obveznic, pri drugih iz evropskega trga državnih obveznic, nekatere pa uporabljajo kombinacijo obrestnih mer, ki izhajajo iz njihovega naložbenega portfelja, in ne tvegane obrestne mere.

MSRP 4 pa (razen testa ustreznosti rezervacij) ne daje napotkov za vrednotenje obveznosti iz zavarovalnih pogodb ali za pripoznavanje prihodkov, zato so slovenske zavarovalnice pri vrednotenju zavarovalnih pogodb sledile predvsem do 1.1.2016 veljavnemu Zakonu o zavarovalništvu (Ur. l. RS, št. 99/2010, v nadaljevanju ZZavar) in podzakonskimi predpisi: Sklepu o podrobnejših pravilih in minimalnih standardih za izračun zavarovalno tehničnih rezervacij (Ur. l. RS, št. 3/2001), Sklepu o višini maksimalne obrestne mere (Ur. l. RS, št. 128/2004) in Sklepu o podrobnejšem načinu vrednotenja knjigovodskih postavk in sestavljanju računovodskih izkazov (Ur. l. RS, št. 95/2002), ki jih je predpisala Agencija za zavarovalni nadzor.

Dne 1.1.2016 je v veljavo stopil nov Zakon o zavarovalništvu (Ur. l. RS, št.93/15, v nadaljevanju ZZavar-1), ki ureja evidentiranje zavarovalno tehničnih rezervacij, a izključno za potrebe izračuna kapitalske ustreznosti. Z začetkom veljavnosti ZZavar-1 je prenehal veljati ZZavar in vsi podzakonski predpisi, pripravljeni po njem. Vpeljana je bila Solventnost II, po kateri morajo zavarovalnice za potrebe poročanja regulatorju pripraviti ločeno bilanco stanja, ki je pripravljena na drugačnih, z MSRP 4 neusklajenih osnovah. Trenutno je slovenski zavarovalniški trg v situaciji, ko način evidentiranja obveznosti iz zavarovalnih pogodb ne opredeljuje niti slovenska zakonodaja niti MSRP 4. Kot izhaja iz letnih poročil (npr. letno poročilo Adriatic Slovenia 2016, str. 127), slovenske zavarovalnice še vedno uporabljajo stare prakse, ki izhajajo iz ZZavar, saj trenutno ni na razpolago drugega relevantnega in veljavnega okvira računovodskega poročanja za zavarovalne pogodbe.

---

¹ Izravnalne rezervacije so bile opredeljene v 118. členu Zakona o zavarovalništvu kot rezervacije, ki se oblikujejo v zavarovalni vrsti kreditnih zavarovanj.

1.1 Obveznosti iz zavarovalnih pogodb življenjskih zavarovanj

ZZavar je v 113. členu zahteval, da mora zavarovalnica pri življenjskih zavarovanjih poleg ostalih rezervacij oblikovati matematične rezervacije. V skladu s 117. členom ZZavar so se te oblikovale v višini sedanje vrednosti ocenjenih bodočih obveznosti zavarovalnice, zmanjšanih za sedanjo ocenjeno vrednost bodočih premij, ki bodo vplačane na podlagi teh zavarovanj.

Matematične rezervacije predstavljajo pomemben delež celotnih obveznosti iz zavarovalnih pogodb življenjskih zavarovanj slovenskih zavarovalnic². Iz njihovih letnih poročil tudi izhaja, da sta se uveljavila dva modela vrednotenja obveznosti iz življenjskih zavarovanj (npr. letno poročilo Adriatic Slovenica 2016, str. 282). Prvi model je modificirana prospektivna neto metoda, ki se uporablja pri klasičnih zavarovanjih. Gre za tako imenovano Zillmerjevo metodo, ki temelji na neto premijski metodi, ki razporedi visoke začetne stroške tekom trajanja zavarovalne pogodbe. Drugi model se uporablja pri naložbenih življenjskih zavarovanjih in odraža vrednost enot premoženja v korist zavarovancev, ki se zmanjšuje za bodoče kapitalizirane upravljaljske stroške (angl. *actuarial funding*).

1.2 Obveznosti iz zavarovalnih pogodb premoženjskih zavarovanj

Skladno z ZZavar (113. člen) so bile opredeljene sledeče obveznosti iz zavarovalnih pogodb, katerih člene ne glede na neveljavnost zakona slovenske zavarovalnice še vedno upoštevajo:

- rezervacije za prenosne premije;
- rezervacije za bonuse, popuste in storno;
- škodne rezervacije;
- izravnalne rezervacije in
- druge zavarovalno-tehnične rezervacije.

Medtem ko je ZZavar podajal zgolj opredelitev zgoraj omenjenih obveznosti, so podzakonski predpisi podrobneje opredeljevali način njihovega vrednotenja. Ker tudi MSRP 4 ne ureja vrednotenja teh obveznosti, so te predpise zavarovalnice upoštevale tudi pri pripravi računovodskih izkazov po MSRP, saj nobeden izmed predpisov ni bil v neskladju z MSRP, z izjemo izravnalnih rezervacij. Pri teh MSRP 4 v 14. členu prepoveduje oblikovanje obveznosti, ki se nanašajo na bodoče škode, v kolikor te škode izhajajo iz zavarovalnih pogodb, ki na datum poročanja še niso veljavne (kot na primer rezervacije za katastrofalne

---

² Iz Poročila Agencije za zavarovalni nadzor za leto 2016 izhaja, da so zavarovalnice na dan 31.12.2015 beležile 1.955 mio EUR zavarovalno-tehničnih rezervacij za življenjska zavarovanja in 1.152 mio EUR zavarovalno tehničnih rezervacij v korist življenjskih zavarovancev, ki prevzemajo naložbena tveganja, medtem ko so celotne zavarovalno-tehnične rezervacije znašale 4.642 mio EUR (Agencija za zavarovalni nadzor, 2017, str. 53).

škode in izravnalne rezervacije). Posledično se je tako v Sloveniji uveljavila praksa, da zavarovalnice izravnalne rezervacije evidentirajo v okviru kapitala in ne med obveznostmi iz zavarovalnih pogodb.

1.3 Pripoznavanje prihodkov

Na področju tako življenjskih kot tudi premoženjskih zavarovanj se je tudi med slovenskimi zavarovalnicami uveljavila mednarodna praksa, da zavarovalnice med prihodke evidentirajo zavarovalne premije. Pri tem se pojavlja neskladje med računovodskimi izkazi zavarovalnic in računovodskimi izkazi gospodarskih in drugih finančnih družb. To neskladje nastaja predvsem zaradi življenjskih zavarovanj, saj pomemben del življenjskih zavarovanj predstavljajo zavarovanja, ki vključujejo varčevalne komponente, kot na primer mešano življenjsko zavarovanje. Za razliko od zavarovalnih pogodb, se pri finančnih pogodbah, ki podobno kot zavarovalne pogodbe vključujejo tudi varčevalno komponento (npr. pokojninsko zavarovanje, varčevalna pogodba, ipd.), med prihodke evidentirajo samo prihodki od zaračunanih storitev, ki jih opravlja finančna institucija (npr. obresti, provizije in podobno), medtem ko se varčevalni del (glavnica) evidentira zgolj v okviru izkaza finančnega položaja.

Opredelitev varčevalne komponente izhaja iz opredelitve premije. Premija mešanih življenjskih zavarovanj se deli na zavarovalno (nevarnostno) in varčevalno (naložbeno) komponento (Mörec, 2008, str. 77). Zavarovalna komponenta je namenjena kritju tveganj uresničitve zavarovalnega dogodka v obdobju. Varčevalna premija se zbira na posebnem naložbenem računu in se izplača ob prenehanju veljavnosti zavarovalne pogodbe. MSRP 4.10 opredeljuje pogoje, pri katerih je potrebno varčevalne in zavarovalne komponente ločevati. Zahteva, da je potrebno komponente pogodbe ločeno pripoznavati, če je:

- varčevalno komponento mogoče izmeriti neodvisno od zavarovalne komponente;
- trenutna računovodska usmeritev zavarovalnice ne zahteva pripoznavanja vseh obveznosti in pravic, ki izhajajo iz varčevalne sestavine.

MSRP 4 ne daje natančnih navodil za ločevanje posameznih komponent. Zahteva pa, da zavarovalnica sestavljeno pogodbo razdeli in v svojih poslovnih knjigah oba dela obravnava kot da bi bili sklenjeni dve ločeni pogodbi. Za zavarovalni del uporabi MSRP 4.12, medtem ko varčevalni del vrednoti v skladu z Mednarodnim računovodskim standardom 39³ – Finančni inštrumenti – pripoznavanje in merjenje (IASB, 2003, člen 2).

Iz letnih poročil slovenskih zavarovalnic izhaja, da pri življenjskih zavarovanjih v večini primerov varčevalno komponento ne ločujejo od zavarovalne komponente, zato se celotna

---

³ 1.1.2018 bo prenehala veljavnost MRS 39. Nadomešča ga Mednarodni standard računovodskega poročanja 9 – Finančni inštrumenti (IASB, 2014, str. 1).

pogodba evidentira kot zavarovalna pogodba. Posledično slovenske zavarovalnice celotno premijo, ne glede na to ali gre za zavarovalno ali varčevalno komponento, pripoznajo kot prihodke od premij. Ta praksa temelji na podlagah za MSRP 4 (angl. *basis for conclusion on IFRS 4 Insurance Contract* – v nadaljevanju MSRP 4.BC), ki v členu 48 pravi, da so zavarovalne pogodbe v osnovi zasnovane, upravljane in vrednotene kot celota. Zavarovalnica ne more enostransko odpovedati enega dela pogodbe ali ga prodati. IASB je zato sprejel odločitev, da zavarovalnicam ni potrebno vzpostaviti sistema za ločevanje komponent v primeru produktov, pri katerih posamezne komponente ni mogoče meriti neodvisno od druge komponente.

2 EVIDENTIRANJE ZAVAROVALNIH POGODB PO MSRP 17

Potreba po novem standardu, ki bi celovito uredil evidentiranje zavarovalnih pogodb, izhaja iz težav, s katerimi se v praksi soočajo pripravljavci in uporabniki računovodskih izkazov zavarovalnic in se nanašajo na trenutno pomanjkljiv okvir računovodskega poročanja, ki to področje ureja. Zato trenutno obstaja več načinov evidentiranja zavarovalnih pogodb. Posledično so informacije, ki izhajajo iz računovodskih izkazov, pomanjkljive in neprimerljive.

Vse ugotovljene pomanjkljivosti namerava IASB odpraviti v okviru MSRP 17 preko (IASB, 2016a, str. 3):

- natančnejše opredelitve modela vrednotenja zavarovalnih pogodb, ki vključuje način določanja nekaterih predpostavk, npr. diskontne stopnje;
- opredelitve modela vrednotenja zavarovalnih pogodb na način, ki zahteva stalno preverjanje ocen bodočih denarnih tokov;
- opredelitve diskontne stopnje, ki upošteva karakteristike denarnih tokov iz pogodb;
- vrednotenja obveznosti iz zavarovalnih pogodb, ki upošteva časovno vrednost denarja;
- vrednotenja, ki odraža informacije o vseh možnih izidih uporabljenih predpostavk.

Končni standard MSRP 17 je bil sprejet maja 2017. IASB ocenjuje, da bodo zavarovalnice potrebovale vsaj 3 leta za prilagoditev na njegovo uporabo, zato je njegova uporaba obvezna od 1.1.2021 dalje (IFRS Foundation, b.l.). Zavarovalnice bodo tako prvič poročale po MSRP 17 za poslovno leto 2021.

MSRP 17 predstavlja popolnoma spremenjen način vrednotenja zavarovalnih pogodb. Če MSRP 4 uporablja načelo časovnega razmejevanja in usklajevanja (angl. *Deferral and Matching Principle*), bo novi standard te obveznosti vrednotil po modelu poštene vrednosti (Zielke, C., 2005, str. 41). Princip razmejevanja in ujemanja pomeni, da preko oblikovanja obveznosti iz zavarovalnih pogodb (matematičnih rezervacij) razmejimo tudi stroške pridobivanja zavarovanj tekom trajanja zavarovanja. Zavarovalnica enakomerno gradi

obveznosti iz zavarovalnih pogodb na način, da je vrednost zavarovalne pogodbe⁴ ob zapadlosti enaka zavarovalni vsoti, ki je obljubljena po pogodbi.

Pošteno vrednost opredeljuje MSRP 13 – Poštena vrednost. Poštena vrednost je definirana kot cena, ki bi bila dosežena s prodajo sredstva ali plačana v zameno za prenos obveznosti v urejeni transakciji med dvema tržnima udeležencema na datum vrednotenja (IASB, 2011, str. 12). Principi, ki so uporabljeni pri pristopu štirih gradnikov so podobni, vendar ne enaki, principom, s katerimi definiramo pošteno vrednost. Razlika izhaja iz načina določanja predpostavk. Določanje poštene vrednosti temelji na tržnih podatkih, medtem ko nekatere predpostavke, uporabljene pri vrednotenju zavarovalnih pogodb, izhajajo iz historičnih podatkov zavarovalnice in veljajo zgolj za to zavarovalnico (angl. *company specific*). Take predpostavke so na primer stopnje odkupov in smrtnost portfelja. V tem delu standard izjemoma dovoljuje uporabo predpostavk, ki ne izhajajo iz trga, pač pa iz portfelja, saj le-te odražajo dejansko vrednost portfelja.

Spremembe, ki se obetajo, so precejšnje. Obravnava zavarovalnih pogodb v skladu z MSRP 17 je izredno kompleksna in jo determinirajo predvsem sledeče komponente MSRP 17:

- uporaba zaklenjene diskontne stopnje;
- delno zaklenjena pogodbeno storitvena marža (angl. *contractual service margin*) in
- evidentiranje zavarovalnih pogodb z udeležbo na dobičku.

2.1 Področje uporabe MSRP 17

MSRP 17 tako kot MSRP 4 ureja vse pogodbe, pri katerih prihaja do prenosa pomembnega zavarovalnega tveganja (MSRP17.B17-B23). Opredelitev zavarovalne pogodbe ostaja nespremenjena glede na MSRP 4 in se glasi: »Zavarovalna pogodba je pogodba, po kateri ena stranka (zavarovatelj) prevzame precejšnje zavarovalno tveganje od druge stranke (imetnik police) tako da se strinja, da bo imetniku police povrnila škodo, ki bi jo imetnik police utrpel v določenem bodočem dogodku (zavarovani dogodek)«.

Nekaj manjših sprememb je na področju izključitev iz obsega standarda. Poleg izključitev, ki so bile že veljavne po MSRP 4 (npr. garancije, dane s strani proizvajalcev ali prodajalcev, sredstev in obveznosti, ki se evidentirajo v skladu z Mednarodnim računovodskim standardom 19 – Zasluzki zaposlencev, pogodbe s finančnimi garancijami, itd.), MSRP 17.7 navaja še nekaj dodatnih izključitev, kot npr. storitvene pogodbe s fiksno (nespremenljivo) ceno. Glede na izkušnje pričakujem, da bo imela izključitev lahko pomembne vplive pri določenih vrstah zavarovanj, na primer dopolnilnih zdravstvenih zavarovanjih. Karakteristike pogodb s fiksno ceno, ki so določene v 8. členu standarda, namreč močno

---

⁴ Velja za mešana življenjska zavarovanja. Pri drugih vrstah zavarovanj lahko pride do drugačnega vzorca oblikovanja obveznosti iz zavarovalnih pogodb.

spominjajo na karakteristike dopolnilnih zdravstvenih zavarovanj, in sicer cena ni odvisna od ocenjenih tveganj, ki izhajajo iz pogodbe, nadomestilo za škodo je določeno v obliki izvajanja storitev, namesto izplačil denarnega nadomestila za škodo in zavarovalno tveganje primarno izhaja iz uporabe storitve in ne iz negotovosti glede cene storitev.

V skladu z MSRP 4.2 je zavarovalnica lahko evidentirala v sklopu zavarovalnih pogodb tudi finančne instrumente, ki imajo možnost diskrecijske udeležbe⁵ (angl. *discretionary participation future*). Te pogodbe se bodo tudi po MSRP 17 lahko vrednotile kot zavarovalne pogodbe, a zdaj je dodan še pogoj, da je to možno le v primeru, ko družba izdaja tudi zavarovalne pogodbe.

2.2 Pripoznavanje zavarovalnih pogodb

Zavarovalne pogodbe se ob začetnem pripoznanju in tudi ob naknadnem merjenju evidentirajo na nivoju skupin zavarovalnih pogodb (angl. *group of contracts*). MSRP 17 torej zahteva agregacijo zavarovalnih pogodb, a le na nivoju skupine. Zavarovalnica mora torej vsak portfelj zavarovalnih pogodb (angl. *portfolio of insurance contracts*) dodatno ločiti na skupine zavarovalnih pogodb, pri čemer pri posameznih skupinah zavarovalnih pogodb razlikuje predvsem z vidika dobičkonosnosti zavarovalnih pogodb. Skupina zavarovalnih pogodb nastane kot posledica razdelitve portfelja zavarovalnih pogodb vsaj v pogodbe, ki so sklenjene znotraj enega leta in ki so donosne.

Portfelj zavarovalnih pogodb je opredeljen v MSRP 17.14 kot zavarovalne pogodbe, ki:

- krijejo podobna tveganja in
- se skupno upravljajo.

Portfelj zavarovalnih pogodb je tako v MSRP 17 opredeljen na enak način kot po MSRP 4. Med slovenskimi zavarovalnicami se je v preteklosti oblikovala praksa, da zavarovalni portfelj ločuje na portfelj klasičnih življenjskih zavarovanj in portfelj življenjskih zavarovanj, pri katerih zavarovanec prevzema naložbena tveganja. MSRP 17 v 14. členu predlaga, da so zavarovanja (t.i. zavarovalni produkti), ki so razvrščena v isto zavarovalno vrsto, obravnavana kot portfelj zavarovalnih pogodb, kar daje občutek, da se razvrstitev zavarovalnih pogodb v slovenskih zavarovalnicah ne bo bistveno spremenila. Vendar pa standard dodatno navaja tudi primer, ki pravi, da rentno zavarovanje z enkratno premijo ne more biti uvrščeno v isti portfelj kot življenjsko zavarovanje za primer smrti z rednim plačilom premije (MSRP 17.14). Ta primer nakazuje, da obstoječe prakse ne bo mogoče avtomatično nadaljevati in da bodo zavarovalnice ob prehodu na nov standard morale

---

⁵ Možnost diskrecijske udeležbe je pogodbeno pravica do dodatnih ugodnosti kot dopolnila k zajamčenim ugodnostim (Strokovni svet SAD, 2007).

pregledati tveganja, ki jih krijejo pri posameznih zavarovalnih pogodbah, in bodo morale zavarovalne pogodbe po potrebi ustrezno uskupiniti.

Skupine zavarovalnih pogodb so po MSRP 17.16 razdeljene na:

- skupino zavarovalnih pogodb, ki so nedonosne že ob začetnem pripoznanju;
- skupino zavarovalnih pogodb, za katere je malo verjetno, da bodo postale nedonosne;
- skupino vseh drugih zavarovalnih pogodb.

Na podlagi opredelitev MSRP 17, ki so predstavljene v MSRP 17.14 lahko sklepamo, da bodo slovenske zavarovalnice vrednotile zavarovalne pogodbe na nivoju zavarovalnih vrst pri premoženjskih zavarovanjih, kot jih opredeljuje 7. člen ZZavar-1, in na nivoju zavarovalnih produktov pri življenjskih zavarovanjih. Pri slednjih sicer obstaja možnost, da bi se vrednotile na nivoju skupin zavarovalnih produktov (npr. skupina mešanih življenjskih zavarovanj, skupina življenjskih zavarovanj za primer smrti, skupina rentnih zavarovanj, itd.), vendar pa mora biti zavarovalnica sposobna dokazati, da je celotna skupina sestavljena izključno iz donosnih zavarovalnih pogodb, saj standard prepoveduje združevanje dobičkonosnih in nedobičkonosnih zavarovalnih pogodb v eno skupino, kjer bi prišlo do pobotanja izgub z dobički (pri nedonosnih pogodbah je namreč potrebno celotno izgubo pripoznati ob pripoznanju pogodbe).

Eden od pomembnih členov, ki vpliva na nivo združevanja v skupine je tudi 22. člen MSRP 17, ki pravi, da zavarovalnica ne sme združevati v isto skupino pogodbe, pri katerih je datum sklenitve več kot eno leto narazen. V praksi bo torej to pomenilo, da bo zavarovalnica združila zavarovalne pogodbe glede na zavarovalni produkt, nato pa jih bo razdelila po skupinah glede na datum sklenitve zavarovalne pogodbe. Pri tem pa se je potrebno zavedati še dodatne operativne ovire, ki izhajajo iz tega, da imajo posamezne generacije zavarovalnih pogodb različne datume zapadlosti in posledično različne roke trajanja in različen način sproščanja pogodbeno storitvene marže, ki jih je po mojem mnenju potrebno upoštevati pri združevanju zavarovalnih pogodb.

Skladno z MSRP 17.25 se skupina zavarovalnih pogodb pripozna ob enem izmed naslednjih dogodkov:

- ob začetku kritja;
- ob prvi zapadlosti plačila zavarovalne premije ali
- za skupine nedonosnih pogodb na datum, na katerega je skupina postala nedonosna.

Skupina zavarovalnih pogodb se pripozna ob tistem izmed navedenih dogodkov, ki nastopi prvi.

2.3 Merjenje zavarovalnih pogodb

MSRP 17.29 navaja tri pristope vrednotenja zavarovalnih pogodb. Ti modeli so premijski alokacijski pristop (angl. *premium allocation approach*), pristop štirih gradnikov (angl. *building block approach*) in prilagojen pristop štirih gradnikov za zavarovalne pogodbe z diskrecijsko udeležbo, imenovan tudi pristop prilagodljivega zaslužka (angl. *variable fee approach*). Premijsko alokacijski pristop je primeren za kratkoročna zavarovanja, medtem ko sta preostala dva pristopa uporabna za dolgoročne zavarovalne pogodbe.

V osnutku MSRP 17 iz leta 2013 je IASB za evidentiranje pogodb z diskrecijsko udeležbo predvideval pristop zrcaljenja (angl. *mirroring approach*) (IASB, 2013, člen 33). Izbor najbolj ustreznega pristopa vrednotenja za te pogodbe je bil ključen razlog za podaljšanje sprejetja MSRP 17. Pristop zrcaljenja je opredeljeval, da pri zavarovalnih pogodbah z neposredno udeležbo na dobičku »zrcalimo« spremembo poštene vrednosti naložb na obveznosti iz teh zavarovalnih pogodb. Pristop je bil potreben zaradi odpravljanja t.i. računovodskega neskladja (angl. *accounting mismatch*), ki nastaja pri vrednotenju sredstev in obveznosti v primerih, ko način vrednotenja obveznosti ni skladen z načinom vrednotenja sredstev. Vendar pa je bil ta pristop deležen kritik s strani zavarovalniškega sektorja, saj je primeren le za zelo ozko skupino zavarovanj in je ločevanje denarnih tokov iz naslova neposredne udeležbe na dobičku, za katere bi lahko uporabili pristop zrcaljenja, kompleksno in zamudno. Posledično je IASB odločil, da predlog umakne in pristop zrcaljenja nadomesti s pristopom prilagodljivega zaslužka oziroma prilagojenim pristopom štirih gradnikov (IASB, 2016c, str. 40). Pri tem pristopu se za zavarovalne pogodbe z neposredno udeležbo na dobičku splošen pristop štirih gradnikov prilagodi na način, da se za spremembo v oceni višine zaslužka, ki jo zavarovalnica pričakuje iz teh zavarovalnih pogodb, prilagodi pogodbeno storitvena marža. Zaslužek, ki ga zavarovalnica pričakuje, je enak pričakovanemu deležu zavarovalnice na donosu osnovnega finančnega sredstva, zmanjšan za pričakovane denarne tokove, ki se ne spreminja neposredno z osnovnim finančnim sredstvom (IASB, 2016c, str. 17). Pristop je podrobneje predstavljen v poglavju 2.3.3.

IASB je ob začetku projekta priprave MSRP 17 predvideval, da bodo zavarovalnice MSRP 17 morale obvezno uporabljati s 1.1.2018, kar bi bilo usklajeno z začetkom veljavnosti Mednarodnega standarda računovodskega poročanja 9 – Finančni instrumenti (v nadaljevanju MSRP 9, IASB [2014]). Ker pa MSRP 17 ni bil sprejet pravočasno, je prišlo do tega, da imata dva ključna standarda na področju zavarovalništva različen datum veljavnosti. Pritiski s strani deležnikov (zavarovalnice) so vplivali na odločitev IASB, da datum veljavnosti MSRP 9 izključno za zavarovalnice prestavi na 1.1.2021, kar bo omogočalo, da bo zavarovalniški sektor hkrati pričel uporabljati MSRP 17 in MSRP 9. To pa ne velja za vse zavarovalnice. Finančni konglomerati, v katerih so zavarovalnice, banke in druge družbe, so zavezane k uporabi MSRP 9 s 1.1.2018. Zaradi obveznosti predložitve skupinskih računovodskih izkazov so tako nekatere zavarovalnice, kljub odloku, prisiljene

k implementaciji MSRP 9 s 1.1.2018 in posledično k temu, da obeh standardov ne bodo začele uporabljati sočasno.

2.3.1 Premijsko alokacijski pristop

Premijsko alokacijski pristop je najbolj enostaven pristop vrednotenja zavarovalnih pogodb, ki v določeni meri posnema obstoječo prakso evidentiranja zavarovalnih pogodb premoženjskih zavarovanj. V skladu s tem pristopom zavarovalnica ločeno evidentira obveznosti za preostanek kritja in obveznosti iz že nastalih škod, pri čemer obveznosti za preostanek kritja MSRP 17 opredeljuje na podoben način kot so danes opredeljene prenosne premije, ki se izračunavajo v skladu z MSRP 4.

MSRP 17.53 določa, da zavarovalnica lahko uporablja poenostavljeno premijsko alokacijski pristop v sledečih primerih:

- če premijsko alokacijski pristop daje rezultate, ki so dober približek uporabi pristopa štirih gradnikov ali
- če je obdobje kritja zavarovalne pogodbe ob pripoznanju eno leto ali manj.

Ker večji del premoženjskih zavarovanj ustreza kriteriju, da je obdobje kritja zavarovalne pogodbe krajše od enega leta, lahko predvidevamo, da bo večina zavarovalnic za evidentiranje teh pogodb uporabila ta pristop, saj bistveno olajša računovodenje. Posebno pozornost bodo morale zavarovalnice posvetiti določenim tipičnim primerom dolgoročnih zavarovanj, kot so na primer pogodbe kreditnega zavarovanja in gradbenega zavarovanja, saj so to tipično dolgoročna zavarovanja. V kolikor bodo tudi za dolgoročne pogodbe zavarovalnice želele uporabljati premijsko alokacijski pristop, pa bodo morale dokazovati, da je premijsko alokacijski pristop dober približek uporabe pristopa štirih gradnikov.

Pri tem pristopu MSRP 17 razlikuje med dvema vrstama obveznostmi iz zavarovalnih pogodb (MSRP 17.55 - 59):

- obveznosti za nastale škode (angl. *liabilities for incurred claims*) in
- obveznosti za preostanek kritja (angl. *liabilities for remaining coverage*).

2.3.1.1 Obveznosti za nastale škode

Obveznosti za nastale škode so po MSRP 17 opredeljene kot bodoči denarni tokovi (angl. *fulfilment cash flows*), ki se nanašajo na pretekle storitve in so bile razporejene skupini zavarovalnih pogodb na dan vrednotenja. Obveznosti za nastale škode so poznane že po trenutni metodologiji in jih v Sloveniji v skladu s prej veljavnim ZZavar imenujemo škodne rezervacije (glej 116. člen ZZavar). Škodne rezervacije se oblikujejo v višini ocenjenih obveznosti, ki jih je zavarovalnica dolžna izplačati na podlagi zavarovalnih pogodb, pri

katerih je zavarovalni primer nastopil do konca obračunskega obdobja, in sicer ne glede na to, ali je primer že prijavljen. Oba pojma (obveznosti za nastale škode in škodne rezervacije) pokrivata podobno vsebino, vendar pa med njima prihaja do pomembne razlike na področju diskontiranja obveznosti. Medtem ko MSRP 17.59 v primeru denarnih tokov, ki segajo preko enega leta, zahteva diskontiranje z uporabo predpisane diskontne stopnje, je bil ZZavar do diskontiranja škodnih rezervacij zadržan. Sklep o podrobnejših pravilih in minimalnih standardih za izračun zavarovalno-tehničnih rezervacij (umaknjen z ZZavar-1, ki je stopil v veljavo s 1.1.2016) je v 7. členu navajal, da je diskontiranje dovoljeno samo v primeru, ko je pričakovano obdobje med poravnavo škode in dnevom vrednotenja škodnih rezervacij daljše od štirih let, zavarovalnica pa mora diskontiranje izvajati na previdni osnovi in s predhodnim soglasjem Agencije za zavarovalni nadzor (v nadaljevanju AZN). Na podlagi tega se je med slovenskimi zavarovalnicami uveljavila praksa, da škodne rezervacije niso diskontirane.

Ker MSRP 17.59 zahteva diskontiranje denarnih tokov, ki segajo preko enega leta, lahko pri slovenskih zavarovalnicah pri evidentiranju obveznosti za nastale škode pričakujemo vpliv MSRP 17 na višino oblikovanih obveznosti za nastale škode predvsem pri dolgorepkih zavarovalnih vrstah, kot na primer zavarovanje avtomobilske odgovornosti. Za dolgorepe zavarovalne vrste je namreč značilno, da med nastankom škodnega primera in izplačilom škode mine več časa, lahko celo desetletja.

2.3.1.2 Obveznosti za preostanek kritja

Obveznosti za preostanek kritja so v MSRP 17 definirane kot seštevek bodočih denarnih tokov, ki se nanašajo na bodoče storitve, razporejene skupini zavarovalnih pogodb in pogodbeno storitvene marže skupine zavarovalnih pogodb (IASB, 2017a, str. 41). Zavarovalna pogodba navadno traja preko več obračunskih obdobj. Na datum vrednotenja, običajno na bilančni presečni datum, se obveznosti za preostanek kritja nanašajo na tisti del zavarovalne dobe, ki se nanaša na obdobja po tem datumu.

Obveznosti za preostanek kritja se ob pripoznanju evidentirajo kot (MSRP 17.55):

- + premija, prejeta ob pripoznanju;
- izplačila, ki se nanašajo na stroške pridobivanja zavarovanj kot na primer stroški zastopniških in posredniških provizij (razen, če družba s stroški pridobivanja zavarovanj v celoti obremeni poslovni izid že ob njihovem nastanku);
- ± zneski, ki izhajajo iz odprave pripoznanja sredstev ali obveznosti, pripoznanih v okviru denarnih tokov iz naslova pridobivanja zavarovanj. Ti zneski se nanašajo na sproščanje razmejenih stroškov pridobivanja zavarovanj.

Zavarovalnica mora na vsak bilančni presečni datum ponovno prevrednotiti obveznosti za preostanek kritja. Vrednost ugotovi na sledeč način (MSRP 17.55):

- + začetno stanje obveznosti za preostanek kritja;
- + prejeta premija v obdobju;
- denarni tokovi iz naslova pridobivanja zavarovanj (na primer provizije);
- + zneski, ki se nanašajo na amortizacijo stroškov pridobivanja zavarovanj, ki se pripozna kot strošek tekočega leta;
- + prilagoditve varčevalne komponente;
- znesek, ki je bil pripoznan kot prihodek iz zavarovalnih pogodb v tekočem letu;
- znesek varčevalne komponente, ki je bila plačana ali prenesena na obveznosti za nastale škode.

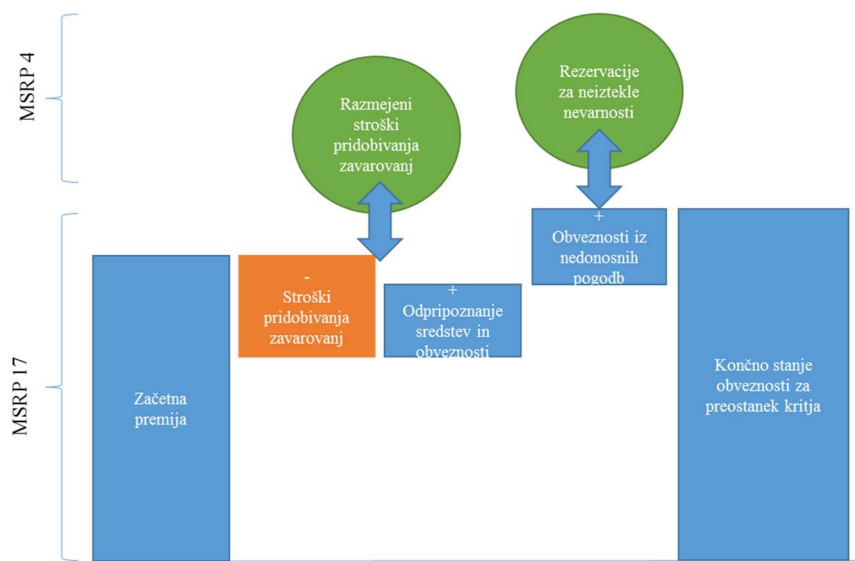
Obveznosti za preostanek kritja obsegajo odložene stroške pridobivanja zavarovanj (angl. *deferred acquisition costs*), katerih evidentiranje je pogosta računovodska usmeritev slovenskih zavarovalnic (npr. letno poročilo Adriatic Slovenia 2016, str. 125). Večinoma slovenske zavarovalnice razmejene stroške pridobivanja zavarovanj evidentirajo v okviru sredstev, medtem ko bodo po MSRP 17.55 stroški pridobivanja zavarovanj zmanjševali obveznosti za preostanek kritja.

V skladu z MSRP 17.57 mora zavarovalnica v primeru nedonosne zavarovalne pogodbe izgubo ob prvem pripoznanju v celoti pripoznati v poslovnem izidu in oblikovati obveznosti za preostanek kritja. Obveznosti iz nedonosnih pogodb lahko povezujemo z rezervacijami za neiztekle nevarnosti.

Vsebinsko obveznosti za preostanek kritja lahko povežemo z ZZavar in Sklepom o podrobnejših pravilih in minimalnih standardih za izračun zavarovalno-tehničnih rezervacij, ki sta veljala do 1.1.2016. ZZavar je opredeljeval, da se »rezervacije za prenosne premije pri posameznem zavarovanju oblikuje v višini tistega dela vplačane premije, ki se nanaša na zavarovalno kritje za zavarovalno obdobje po zaključku obračunskega obdobja, za katerega se izračunava rezervacija.« Sklep o podrobnejših pravilih in minimalnih standardih za izračun zavarovalno-tehničnih rezervacij je v 6. členu določal, da so »rezervacije za neiztekle nevarnosti (angl. *provision for unexpired risks*) dodatne rezervacije nad prenosno premijo, ki se oblikujejo za kritje škod in stroškov, povezanih z obstoječimi zavarovalnimi pogodbami, ki bodo nastali po obračunskem letu in niso kriti s prenosno premijo.« To pomeni, da pri zavarovanjih, pri katerih so pričakovani denarni odtoki večji od pričakovanih prilivov iz naslova premije (nedonosna zavarovanja), zavarovalnica v višini pričakovane izgube iz obstoječih zavarovalnih pogodb oblikuje dodatne obveznosti. Obveznosti za preostanek kritja, opredeljene po MSRP 17, tako vsebinsko obsegajo tako rezervacije za prenosne premije kakor tudi rezervacije za neiztekle nevarnosti.

Slika 1 prikazuje način evidentiranja obveznosti za preostanek kritja po MSRP 17 in povezavo z MSRP 4 in ZZavar. Slika ponazarja, da so vsebinsko gledano komponente obveznosti za preostanek kritja enake trenutno veljavnim zahtevam, vendar pa uporabljajo drugačno terminologijo.

Slika 1: Obveznosti za preostanek kritja

Vir: KPMG, *New on the Horizon: Insurance Contracts*, 2013, str. 69.

2.3.2 Pristop štirih gradnikov

Splošni model vrednotenja oz. pristop štirih gradnikov (ime izhaja iz osnutka standarda) ima po MSRP 17.32 štiri glavne komponente (t.i. gradnike): (i) pogodbeni denarni tokovi, (ii) diskontiranje, (iii) prilagoditev za tveganje in (iv) pogodbeno storitvena marža.

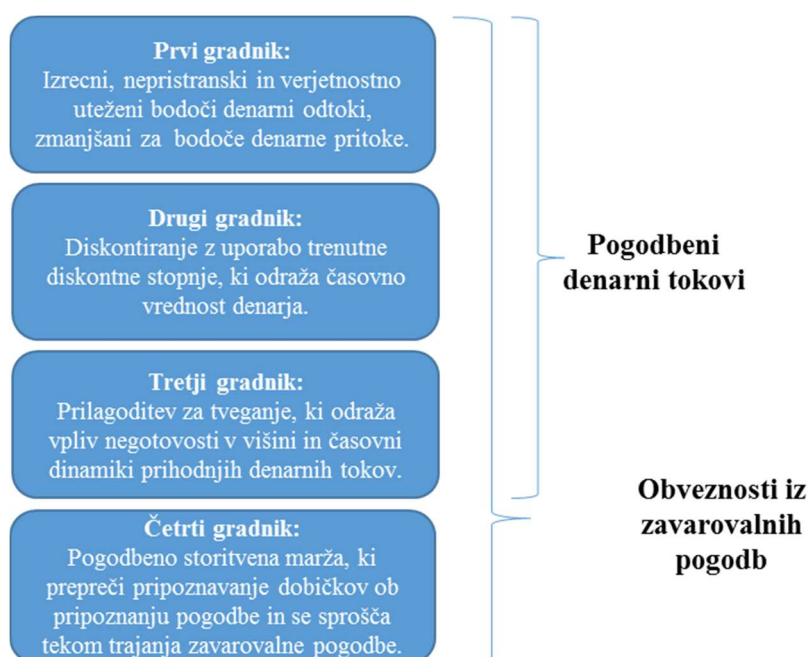
Ne glede na to ali zavarovalnica uporabi pristop štirih gradnikov ali poenostavljeno premijsko alokacijski pristop za potrebe evidentiranja zavarovalnih pogodb, uporabljajo vsi pristopi vsaj prve tri gradnike. To pomeni, da tudi v primeru uporabe premijsko alokacijskega pristopa zavarovalnica oceni pogodbene denarne tokove, jih diskontira in oceni prilagoditev za tveganje.

Slika 2 ponazarja koncept štirih gradnikov in način evidentiranja obveznosti iz zavarovalnih pogodb v primeru uporabe pristopa štirih gradnikov. Pogodbeni denarni tokovi so element vrednotenja zavarovalnih pogodb ne glede na izbran pristop vrednotenja. Pogodbene denarne tokove se diskontira. Nato se upošteva še prilagoditev za tveganje, ki odraža negotovost, da ocenjeni denarni tokovi ne bodo skladni z dejanskim stanjem. Četrty gradnik je namenjen enakomernemu razporejanju dobička iz zavarovalne pogodbe tekom trajanja zavarovanja.

Zavarovalnica mora ob začetnem pripoznanju pogodbe pripraviti ocene **bodočih denarnih tokov**. Pri tem mora zavarovalnica v oceno vključiti vse denarne tokove, ki so neposredno povezani z izpolnjevanjem zavez iz portfelja zavarovalnih pogodb. Ti pogodbeni denarni tokovi so v skladu z MSRP 17.B65:

- škode in koristi, plačane zavarovancem;
- regresi;
- administrativni stroški zavarovalnice in stroški obravnave škod;
- koristi iz naslova odkupov ali prekinitvev zavarovalnih polic;
- udeležba zavarovancev na dobičku;
- stroški pridobivanja zavarovanj;
- premije;
- opcije in garancije in
- plačila davkov v imenu stranke.

Slika 2: Pristop štirih gradnikov

Vir: KPMG, *New on the Horizon: Insurance Contracts*, 2013, str. 33.

Ocenjene bodoče denarne tokove je potrebno v skladu z gradnikom 2 **diskontirati**. MSRP 17.36 predpisuje minimalne zahteve pri določanju diskontne stopnje. Zavarovalnica se lahko pri tem odloči za pristop »od zgoraj navzdol« (angl. *top down approach*) ali »od spodaj navzgor« (angl. *bottom up approach*). Prvi pristop pomeni določitev diskontne stopnje na podlagi portfelja sredstev, ki jih drži zavarovalnica. Ta portfelj MSRP 17 imenuje tudi referenčni portfelj (angl. *reference portfolio*). Ker vrednost finančnih sredstev vključuje tudi premijo za kreditno tveganje, tj. ceno za prevzem kreditnega tveganja, je potrebno diskontno stopnjo popraviti navzdol za kreditno tveganje. Pristop od spodaj navzgor pa izhaja iz netvegane diskontne stopnje, kateri je treba dodati likvidnostno premijo, ki ponazarja razliko med likvidnostjo obveznosti in likvidnostjo sredstev. Likvidnost finančnih naložb je namreč bistveno večja od obveznosti in jih je mogoče hitreje prodati na trgu vrednostnih papirjev.

Diskontiranje prinaša v model vrednotenja precejšnjo kompleksnost. Standard namreč v členu B72 zahteva, da se pri vrednotenju obveznosti iz zavarovalnih pogodb uporablja zaklenjeno diskontno stopnjo (angl. *locked-in discount rate*), tj. diskontno stopnjo kot je bila veljavna ob datumu sklenitve police. Razlika med zaklenjeno in dejansko diskontno stopnjo se pripoznava v drugem vseobsegajočem donosu ali poslovnem izidu, odvisno od izbrane računovodske usmeritve. Za zavarovalnice to pomeni, da bodo morale ločeno spremljati različne generacije zavarovalnih pogodb, kar pomeni dodatno obremenitev tako za aktuarje, ki pripravljajo ocene denarnih tokov, kot tudi za informacijske sisteme, ki se uporabljajo pri modeliranju denarnih tokov.

MSRP 17.37 zahteva tudi evidentiranje **prilagoditve za tveganje** (angl. *risk adjustment*). Prilagoditev za tveganje odraža nadomestilo, ki jo zahteva zavarovalnica za prevzem negotovosti glede višine in časa bodočih denarnih tokov s strani zavarovancev.

Prilagoditev za tveganje vključuje (MSRP 17.B88):

- stopnjo ugodnosti iz naslova razpršitve oziroma diverzifikacije, ki se upoštevajo pri določanju nadomestila za prevzem negotovosti;
- ugodne in neugodne izide na način, ki bo odražal (ne)naklonjenost tveganjem (angl. *risk aversion*).

Ugodnosti iz naslova razpršitve se nanašajo na to, da zavarovalnica prevzema tveganja, ki se statistično gledano v skupini razpršijo zaradi zakona velikih števil. Ob agregaciji denarnih tokov v skupine zavarovalnih pogodb se določena tveganja torej znižajo. Hkrati mora zavarovalnica pri ovrednotenju prilagoditve za tveganje vključiti tudi njeno naklonjenost tveganjem. Zavarovalnice bodo torej lahko imele različne nivoje previdnosti pri oblikovanju obveznosti iz zavarovalnih pogodb in posledično tudi različno visoko oblikovane obveznosti iz zavarovalnih pogodb, pri enakih prevzetih tveganjih s strani zavarovancev.

Prilagoditev za tveganje se meri, pripoznava in evidentira ločeno od pričakovanih bodočih denarnih tokov in uporabljene diskontne stopnje. Spremembe v prilagoditvi za tveganje se pripoznajo v poslovnem izidu ob vsakem naknadnem merjenju skupine zavarovalnih pogodb.

MSRP 17 ne predpisuje metod za merjenje prilagoditve za tveganje in podaja samo okvirna načela, in sicer, da je prilagoditev za tveganje višja, če ocenjujemo (MSRP 17.B91):

- obveznosti iz dolgoročnih pogodb;
- obveznosti za pogodbe z široko verjetnostno porazdelitvijo pričakovanih denarnih tokov;
- obveznosti iz zavarovalnih pogodb s kratko zgodovino podatkov, saj to povečuje negotovost glede trenutnih ocen;
- denarne tokove, pri katerih se spreminjajo škodne izkušnje;

- obveznosti iz zavarovalnih pogodb, ki krijejo škode z nizko pogostostjo in visokim izplačilom.

MSRP 17.119 od zavarovalnice zahteva, da razkrije stopnjo zaupanja (angl. *confidence level*), s katero je bila izračunana prilagoditev za tveganje. Zavarovalnica lahko torej izbira med takšnimi metodami, ki omogočajo izračun stopnje zaupanja.

Četrta komponenta pristopa štirih gradnikov je **pogodbena storitvena marža** (angl. *contractual service margin*). Ta odraža pričakovan dobiček zavarovalnice iz naslova zavarovalnih pogodb. Pogodbena storitvena maržo se izračuna ob sklenitvi pogodbe in se jo nato enakomerno sprošča v poslovni izid glede na prenos storitev zavarovancem (tj. tekom trajanja zavarovalne pogodbe). Sproščanje pogodbene storitvene marže je pogojeno s predvidenim časom trajanja skupine zavarovanj in številom veljavnih zavarovalnih pogodb. Na pogodbeno storitveno maržo natekajo obresti, kar pomeni, da pogodbena storitvena marža predstavlja sedanjo vrednost bodočih dobičkov iz zavarovalnih pogodb.

Pogodbena storitvena marža je ob pripoznanju izračunana kot seštevek pričakovanih bodočih denarnih tokov (MSRP 17.38). Dobljene denarne tokove diskontiramo z uporabo diskontne stopnje (ali diskontne krivulje) in na koncu odštejemo prilagoditev za tveganje. Če je pogodbena storitvena marža negativna, se pripozna v izkazu finančnega položaja v okviru obveznosti iz zavarovalnih pogodb. V primeru negativne pogodbene storitvene marže (tj. nedonosne zavarovalne pogodbe), se izguba takoj pripozna v izkazu poslovnega izida kot izguba prvega dneva (angl. *day one loss*).

Pogodbena storitvena marža se tekom trajanja zavarovalne pogodbe prilagaja za (MSRP 17.B96):

- spremembe v predpostavkah, ki vplivajo na bodoče denarne tokove (spremembe v pričakovanjih) ali
- spremembe v ocenjenih denarnih tokovih, ki se spreminjajo neposredno z donosom osnovne naložbe, v primeru ko se let-ti nanašajo na bodoče storitve (npr. spremembe v ocenjenih denarnih tokovih, ki se nanašajo na bodoče storitve upravljanja s sredstvi).

Pogodbena storitvena marža se ne prilagaja za (MSRP 17.B97):

- razlike med pričakovanimi in dejansko nastalimi denarnimi tokovi, saj se te nanašajo na spremembe v izkušnjah (angl. *experience adjustment*);
- zamudo ali pospešitev denarnih tokov, vezanih na varčevalno komponento zavarovalne pogodbe, v primeru ko sprememba v času ne vpliva na bodoče denarne tokove, vendar vpliva samo na časovno razporeditev denarnih tokov ali
- spremembe v ocenjenih denarnih tokovih, ki so odvisni od donosnosti finančnih sredstev in izhajajo iz spremembe v vrednosti osnovne naložbe (tržne spremenljivke).

Pogodbeno storitvena marža za skupino zavarovalnih pogodb konec poslovnega leta se torej izračunava na naslednji način (MSRP 17.44):

- pogodbeno storitvena marža na začetku leta;
- + učinek novih zavarovalnih pogodb, dodanih skupini zavarovalnih pogodb;
- + natečene obresti na pogodbeno storitveno maržo (z uporabo zaklenjene diskontne stopnje);
- del pogodbeno storitvene marže, prenesene v poslovni izid kot odraz prenosa storitev na zavarovanca;
- spremembe iz naslova tečajnih razlik;
- + ugodne spremembe med trenutno in preteklo oceno sedanje vrednosti bodočih denarnih tokov, ki se nanašajo na bodoče storitve;
- neugodne spremembe v bodočih denarnih tokovih, vendar največ do višine, ki jo lahko pokrivamo iz pogodbeno storitvene marže. Če je znesek višji in bi tako zaradi neugodnih sprememb pogodbeno storitvena marža postala negativna, se razlika prenese v poslovni izid, saj MSRP 17.47 ne dovoljuje pripoznavanja negativne pogodbeno storitvene marže.

Postavlja se vprašanje, ali uporaba pogodbeno storitvene marže res pomeni manjšo spremenljivost poslovnega izida? V skladu z MSRP 17.B97 se razlike med pričakovanimi in dejanskimi denarnimi tokovi evidentirajo v poslovni izid, medtem ko se spremembe predpostavk, ki vplivajo na ocenjene bodoče denarne tokove, evidentirajo kot povečanje ali zmanjšanje pogodbeno storitvene marže. To pomeni, da se spremembe, ki vplivajo na bodoče denarne tokove amortizirajo do konca pričakovane dobe trajanja skupine zavarovalnih pogodb in se vpliv sprememb razporedi na več poslovnih let. Zaradi navedenega lahko predvidevamo, da po MSRP 17 lahko pričakujemo spremenljivost poslovnega izida. Poslovni izid bo namreč stabilen le v primeru, če bodo predpostavke, uporabljene pri ocenjevanju bodočih denarnih tokov ostale nespremenjene tekom celotne dobe pričakovanega trajanja skupine zavarovalnih pogodb. V praksi bo temu pogoju izredno težko zadoščeno, saj pogodbeno storitvena marža predstavlja pričakovan dobiček, ki temelji na oceni bodočih denarnih tokov. Predpostavke, uporabljene pri ocenjevanju denarnih tokov, pa so odvisne tudi od zunanjih dejavnikov, kot je npr. splošno gospodarsko stanje, ki vpliva na diskontne stopnje. Za zagotavljanje čim večje stabilnosti poslovnega izida, mora zavarovalnica tako spremljati in sproti prilagajati predpostavke, ki se nanašajo na bodoča pričakovanja.

2.3.3 Pogodbe z udeležbo na dobičku

Pogodbe z udeležbo na dobičku so v MSRP 17 posebej obravnavane zaradi njihovih posebnosti. Pri teh pogodbah namreč na denarne tokove vplivajo tako tržne (npr. obrestna mera) kot tudi netržne spremenljivke, medtem ko denarne tokove pri drugih vrstah pogodb determinirajo predvsem netržne spremenljivke, tj. predpostavke, ki se nanašajo na obnašanje zavarovancev (angl. *policyholder behaviour*). Te predpostavke so na primer stopnje

odkupov, stopnje umrljivosti, ipd. Primer spremembe tržne spremenljivke, ki bi lahko vplival na bodoče denarne tokove je vpliv spremembe predpostavke o pričakovani donosnosti finančnih sredstev na višino pričakovanih denarnih tokov iz upravljaljskih provizij. Osnovni pristop štirih gradnikov ne dovoljuje, da bi se za spremembe v tržnih spremenljivkah spreminjala pogodbeno storitvena marža. Izrecno MSRP 17 zahteva, da sprememba diskontne stopnje ne vpliva na spremembo pogodbeno storitvene marže. Zaradi tega je nastala potreba po spremembi osnovnega pristopa za pogodbe z udeležbo na dobičku, saj je za te pogodbe smiselno, da pogodbeno storitveno maržo prilagajajo tudi spremembe v diskontni stopnji, v delu, ko sprememba tržne spremenljivke vpliva na bodoče denarne tokove (Otzen, 2016).

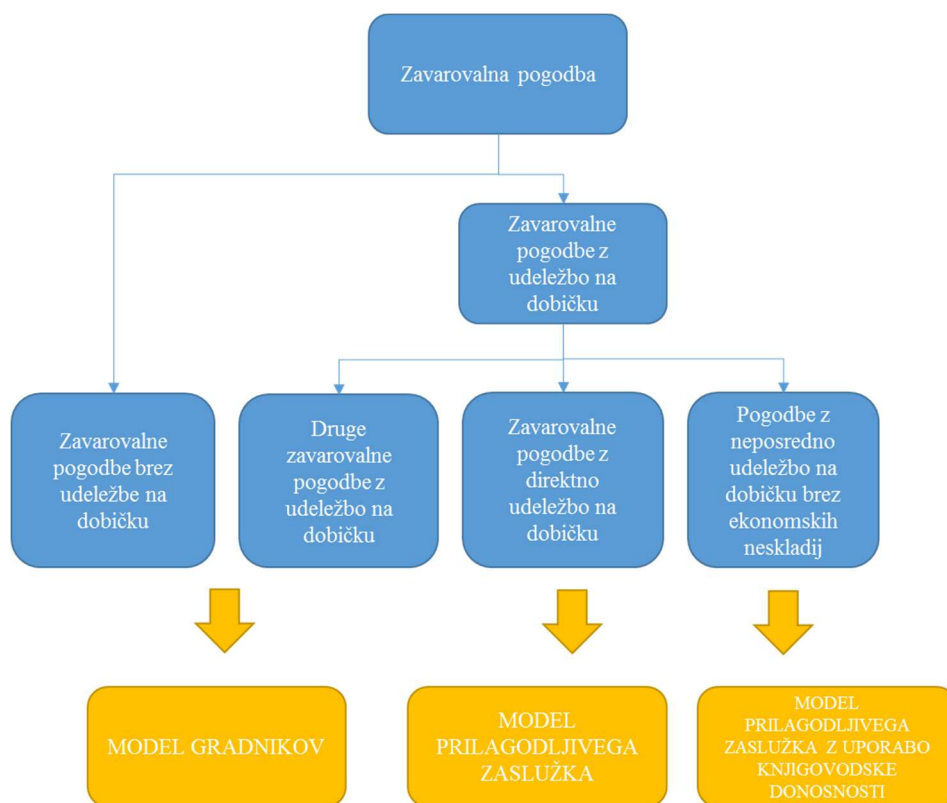
Slika 3 prikazuje vrste pogodb z vidika udeležbe na dobičku in vpliva udeležbe na dobičku na njihovo vrednotenje. Prikazuje torej kateri model vrednotenja je primeren za posamezne kategorije zavarovalnih pogodb. Pri pogodbah z udeležbo na dobičku MSRP 17 obravnava tri različne vrste pogodb, in sicer zavarovalne pogodbe z neposredno udeležbo na dobičku (angl. *direct participation future*), zavarovalne pogodbe z neposredno udeležbo na dobičku brez ekonomskih neskladij (angl. *insurance contracts with direct participation future without economic mismatches*) in druge zavarovalne pogodbe z udeležbo na dobičku, pri katerih zavarovanec ni udeležen v pomembnem deležu dobička. Za slednjo skupino standard predvideva uporabo splošnega pristopa gradnikov, medtem ko je pri prvih dveh vrstah pogodb obvezna uporaba pristopa prilagodljivega zaslužka, pri čemer zavarovalnica sprejme računovodsko usmeritev, ki jo opredeljuje 89. člen MSRP 17, in sicer bodisi bo:

- evidentirala prihodke in odhodke iz financiranja zavarovanj (angl. *insurance finance income and expense*), ki so nastali v obdobju v okviru poslovnega izida, bodisi bo
- ločila prihodke in odhodke iz financiranja zavarovanj, ki so nastali v obdobju, tako da bo v poslovni izid evidentirala samo tisti del, ki se nanaša na odpravljanje računovodskih neskladij zaradi vrednotenja osnovnih finančnih sredstev.

IASB je v okviru definicije pojmov v MSRP 17 podal pojasnilo, da se kot zavarovalne pogodbe z neposredno udeležbo na dobičku opredeli tiste pogodbe, pri katerih:

- pogodbeno določila določajo, da je zavarovanec udeležen na v naprej določenem deležu v natančno določenem skladu finančnih sredstev (angl. *pool of underlying assets*);
- zavarovalnica pričakuje, da bo zavarovancu izplačala pomemben delež donosov iz teh finančnih sredstev in
- se pomemben del denarnih tokov, za katere zavarovalnica pričakuje, da jih bo izplačala zavarovancu, giblje v odvisnosti od denarnih tokov iz teh finančnih sredstev.

Slika 3: Pogodbe, ki se vrednotijo v skladu s pristopom prilagodljivega zaslužka

Povzeto in prirejeno po IASB, IASB Staff Paper, 2016c, str. 2.

Tekom priprave modela za vrednotenje zavarovalnih pogodb z udeležbo na dobičku je IASB prejela predlog, da bi bila za vse te pogodbe predpisana uporaba trenutne knjigovodske donosnosti (angl. *current period book yield*). V okviru podlag za MSRP 17 (angl. *basis for conclusion*) je IASB v členu BC48 podal utemeljitev, da je uporaba takega principa možna samo pri pogodbah, pri katerih ni ekonomskega neskladja med vrednotenjem obveznosti iz zavarovalnih pogodb in vrednotenjem finančnih sredstev. Zavarovalnica lahko tako sprejme računovodsko usmeritev, ki omogoča uporabo trenutne knjigovodske donosnosti pri zavarovalnih pogodbah brez ekonomskih neskladij.

Pristop prilagodljivega zaslužka omogoča evidentiranje vpliva spremembe obrestne mere v pogodbeno storitveni marži. Naknadno merjenje pogodbene storitvene marže se tako izvede s pomočjo sledečih korakov (IASB, 2015, str. 7):

1. ugotovitev spremembe poštene vrednosti finančnih sredstev, na katerih je udeležen zavarovanec (t.i. osnovno finančno sredstvo);
2. evidentiranje spremembe denarnih tokov, ki izhajajo iz spremembe vrednosti osnovnega finančnega sredstva;
3. ugotovitev spremembe v ocenjenem zaslužku, ki ga bo plačal zavarovanec;

4. evidentiranje spremembe v ocenjenih zaslužkih zavarovalnice kot zmanjšanje ali povečanje pogodbeno storitvene marže, pri čemer pogodbeno storitvena marža ne sme postati negativna. V kolikor bi sprememba ocenjenih zaslužkov utegnila privedi do negativne pogodbene marže, se za celoten znesek negativne pogodbene marže obremeni poslovni izid.

2.4 Razkrivanje zavarovalnih pogodb

Zavarovalnica mora skladno z 80. členom MSRP 17 ločeno prikazovati rezultat iz izvajanja zavarovalnih storitev (angl. *insurance service result*) ter prihodke in odhodke iz financiranja zavarovanja (angl. *insurance finance income and expense*). Rezultat iz izvajanja zavarovalnih storitev je sestavljen iz zavarovalnih prihodkov in stroškov izvajanja zavarovalnih storitev. Zavarovalni prihodki so v 83. členu MSRP 17 definirani kot vrednost, ki odraža zagotavljanje kritja in drugih storitev, ki izhajajo iz skupine zavarovalnih pogodb. Ta vrednost je izražena v znesku, do katerega zavarovalnica meni, da je upravičena v zameno za izvajanje zavarovalnih storitev. Stroški izvajanja zavarovalnih storitev sestavljajo nastale škode in drugi stroški, ki nastajajo v povezavi z izvajanjem zavarovalnih storitev, kot na primer stroški pridobivanja zavarovanj in drugi obratovalni stroški.

Prihodki in odhodki iz naslova financiranja zavarovanja so opredeljeni v MSRP 17.87 in so sestavljeni iz:

- učinka časovne vrednosti denarja in sprememb v časovni vrednosti denarja;
- učinka finančnega tveganja in sprememb v finančnem tveganju, brez učinkov finančnih tveganj, ki izhajajo iz pogodb z neposredno udeležbo na dobičku in se zanje prilagaja pogodbeno storitvena marža. Slednji so vključeni v stroške izvajanja zavarovalnih storitev.

Skladno z MSRP 17.85 morajo zavarovalni prihodki in stroški izvajanja zavarovalnih storitev izključevati varčevalno komponento (vrednosti izplačil odkupnih vrednosti police oz. izplačil ob njeni zapadlosti), kar je drugače kot je trenutno uporabljena praksa slovenskih zavarovalnic. Zavarovalnica ne sme prikazovati podatka o obračunani ali plačani premiji v izkazu poslovnega izida, v kolikor premija ne odraža definicije zavarovalnega prihodka. Varčevalna komponenta je v okviru MSRP 17 opredeljena kot vrednost, ki jo je zavarovalnica dolžna izplačati zavarovancu tudi v primeru, ko ne pride do nastanka zavarovalnega dogodka. Stroški izvajanja zavarovanja torej vključujejo izključno zneske poplačil tistih škod, ki izhajajo iz tveganj, ki jih zavarovalnica prevzema (npr. smrt, nezgoda, bolezen, ipd.).

MSRP 17 predpisuje popolnoma nov obseg obveznih razkritij. Razkritja morajo bralcu podati informacijo o finančni uspešnosti zavarovalnice, kar bo mogoče razbrati iz (MSRP 17.100-104):

- prikaza gibanja obveznosti iz zavarovalnih pogodb, pri čemer mora zavarovalnica ločeno razkrivati obveznosti, ki izhajajo iz bodočih denarnih tokov, iz prilagoditve za tveganje in iz pogodbeno storitvene marže;
- ločenega prikaza sprememb, ki se nanašajo na bodoče in tekoče storitve (npr. ločen prikaz vpliva spremembe predpostavk, ki se nanašajo na bodoče denarne tokove in spremembe v preteklih izkušnjah).

Zavarovalnicam utegne v prihodnje povzročati nemalo preglavic tudi zahteva, da mora zavarovalnica razkriti stopnjo zaupanja, ki jo je upoštevala pri izračunu prilagoditve za tveganje (MSRP 17.119). V kolikor pa bo zavarovalnica pri vrednotenju prilagoditve za tveganje uporabila drugo tehniko, kot je tehnika stopnje zaupanja, mora razkriti uporabljeno tehniko in stopnjo zaupanja, ki ustreza rezultatom uporabljene tehnike. S tem določilom je IASB zavarovalnicam praktično zaprl možnosti, ki bi omogočale uporabo drugačnih metod. To določilo bo v prihodnosti povečalo kompleksnost pri vrednotenju zavarovalnih pogodb v slovenskih zavarovalnicah, saj njihova trenutna metodologija določanja bodočih denarnih tokov praviloma ne temelji na metodi, ki bi omogočala izračun stopnje zaupanja. To pomeni vpeljavo novih, kompleksnih metod za izračun prilagoditve za tveganje.

MSRP 17 zahteva še vrsto drugih razkritij, ki se nanašajo na razkrivanje pripoznanih zneskov v računovodskih izkazih, razkrivanje prihodkov in odhodkov, ki izhajajo iz zavarovalnih pogodb, razkrivanje prehoda na MSRP 17 in razkrivanje pomembnih presoj in tveganj, ki izhajajo iz zavarovalnih pogodb. Nabor obveznih razkritij je tako precej širši kot ga trenutno zahteva MSRP 4. Nova razkritja in popolnoma drugačen pristop vrednotenja bo zato slovenske zavarovalnice prisilil, da bodo morale svoje letno poročilo zastaviti povsem na novo.

3 ANALIZA VPLIVA VPELJAVE MSRP 17

3.1 Kvantitativna analiza vpliva vpeljave MSRP 17 na primeru

V okviru kvantitativne analize vpliva MSRP 17 na izkaz poslovnega izida in izkaz finančnega položaja je v nadaljevanju pripravljen model vrednotenja klasičnih življenjskih zavarovanj v skladu z MSRP 4 in MSRP 17. Model je izdelan na primeru evidentiranja mešanega življenjskega zavarovanja, ki krije doživetje in smrt. Za pripravo izkazov po MSRP 4 je uporabljena standardna praksa na slovenskem trgu, kot izhaja iz letnih poročil slovenskih zavarovalnic (npr. letno poročilo, Adriatic Slovenia 2016, str. 282 in Zavarovalnica Triglav 2016, str. 226), in sicer se za evidentiranje matematičnih rezervacij v računovodskih izkazih uporablja Zillmerjeva metoda, medtem ko je pri pripravi izkazov po MSRP 17 uporabljen princip štirih gradnikov. Primer je poenostavljen in ne vključuje opcij in garancij ali udeležbe na dobičku, vključuje pa vse ostale denarne tokove, ki jih pričakujemo v primeru mešanega življenjskega zavarovanja. Primer evidentiranja zavarovalne pogodbe po MSRP 17 je pripravljen na osnovi objavljenega standarda in

trenutnih razlag za njegovo uporabo, ki so zelo skope. Zato lahko pričakujemo, da se bo – enako kot je bilo to pri uvedbi standarda MSRP 9 – tekom priprave na njegovo dejansko implementacijo, ki bo šele leta 2021, metodologija spreminjala in še dodatno razvijala.

Način evidentiranja zavarovalnih pogodb po MSRP 17 je v tem magistrskem delu prikazan v različnih okoliščinah. Osnovni model je izdelan na predpostavki, da zavarovalnica ob pripoznanju zavarovalne pogodbe oceni bodoče denarne tokove, ki se tekom trajanja zavarovalne pogodbe tudi dejansko uresničijo. Osnovni model tako predpostavlja, da med ocenjenimi in dejanskimi denarnimi tokovi ni razlik.

V nadaljevanju analize je ponazorjeno, kako na računovodske izkaze vpliva sprememba v predpostavki. Ker standard različno obravnava evidentiranje spremembe v predpostavkah, ko gre za razliko med ocenjenimi in dejanskimi denarnimi tokovi, in spremembo v predpostavkah, ki se nanašajo na bodoče denarne tokove, je za ponazoritev tega vpliva pripravljen ločen prikaz za oba primera.

Zadnji primer ponazarja vpliv spremembe obrestne mere na računovodske izkaze zavarovalnice. MSRP 17 zavarovalnici dopušča, da ta vpliv evidentira na več načinov: preko poslovnega izida ali drugega vseobsegajočega donosa. V tej analizi je predpostavljena uporaba računovodske usmeritve evidentiranja spremembe obrestne mere preko drugega vseobsegajočega donosa, saj lahko pričakujemo, da bodo zavarovalnice v večjem delu kot model vrednotenja finančnih sredstev po MSRP 9 uporabile skupino po pošteni vrednosti preko drugega vseobsegajočega donosa zaradi poslovnega modela v zavarovalnicah.

3.1.1 Opis osnovnega modela

Osnovni element predstavitve vpliva MSRP 17 je priprava celovitega izkaza poslovnega izida in izkaza finančnega položaja. S tem namenom so v analizo vpliva vključene tudi druge postavke, kot so finančne naložbe, kapital in druge pomembne postavke računovodskih izkazov zavarovalnic. MSRP 17 ureja zgolj evidentiranje zavarovalnih pogodb, medtem ko je potrebno za evidentiranje drugih postavk upoštevati tiste standarde, ki urejajo posebnosti vsake od postavk. Med pomembnejšimi standardi je MSRP 9, ki opredeljuje računovodsko obravnavo finančnih instrumentov, saj pomemben delež celotnih sredstev predstavljajo finančne naložbe. Zato so bili za potrebe te analize pri pripravi izkaza poslovnega izida in izkaza finančnega položaja uporabljeni sledeči standardi:

- MSRP 4 oziroma MSRP 17 za evidentiranje prihodkov od zavarovalnih pogodb, odhodkov za škode, stroškov obresti in obveznosti iz naslova zavarovalnih pogodb;
- MSRP 9 za evidentiranje finančnih naložb in prihodkov iz finančnih naložb, pri čemer smo predpostavili, da v opazovanem obdobju ni potreb po slabitvah.

Primer obravnava skupino pogodb mešanih življenjskih zavarovanj z dobo trajanja 5 let in zavarovalno vsoto 100.000 EUR. Prikazana je skupina pogodb, pri katerih so bile vse police sklenjene znotraj enega leta in imajo enake karakteristike (npr. enako zavarovalno vsoto, enako starost zavarovanca, itd.). Pri tej skupini pogodb ni naknadno sklenjenih nobenih novih polic. Premija ob sklenitvi zavarovanja znaša 20.393 EUR. V primeru je predpostavljeno, da je 2 % diskontna stopnja enaka v vseh letih. Predpostavljamo tudi, da je donosnost sredstev enaka diskontni stopnji obveznosti. Predpostavljamo še, da je:

- prilagoditev za tveganje enaka 2 % pričakovanih denarnih tokov. Prilagoditev za tveganje se tekom trajanja zavarovalne pogodbe ne realizira (tveganja se ne uresničijo) in se zato enakomerno sprošča v poslovni izid;
- uporabljena garantirana stopnja donosnosti 2 %;
- odkupna vrednost police 90 % matematične rezervacije.

Za potrebe evidentiranja finančnih naložb so upoštevane sledeče predpostavke:

- Vrednost finančnih naložb, ki pokrivajo obveznosti iz zavarovalnih pogodb, je vedno enaka vrednosti teh obveznosti. Finančna sredstva dosegajo 2 % donosnost tekom celotnega trajanja pogodbe in so naložena v kuponske obveznice. Predpostavljam popolno usklajenost sredstev in obveznosti - ALM (angl. *asset liability management*).
- Sprememba obrestne mere vpliva na vrednost finančnih sredstev preko spremembe njihove poštene vrednosti, pri čemer je poštena vrednost definirana kot (Milevsky, 2006, str. 69):

$$V(c, r, T) = \frac{c}{r}(1 - e^{-rT}) + e^{-r} \quad (1)$$

pri čemer je:

c - kuponska obrestna mera;

r - trenutna obrestna mera;

T - čas do dospelja.

- Presežek sredstev nad obveznostmi iz zavarovalnih pogodb, ki predstavlja kapital zavarovalnice je prav tako naložen v finančna sredstva, ki dosegajo donosnost 2 %. Donos iz teh naložb se evidentira ločeno kot donos iz lastnih virov.

Predpostavke, ki so bile uporabljene za potrebe vrednotenja zavarovalnih pogodb, so:

- stopnja smrtnosti portfelja zavarovancev je določena s tablicami smrtnosti in predstavlja 60 %;
- stopnja odkupov je odvisna od leta sklenitve in izhaja iz analize stopenj odkupov;
- pričakovani obratovalni stroški so določeni glede na pretekle izkušnje in predstavljajo 80 % vračunanih stroškov;
- predvidena je 0 % inflacijska stopnja.

3.1.1.1 Osnovni model priprave računovodskih izkazov po MSRP 4

Pri računovodskih izkazih, pripravljenih v skladu z MSRP 4, se upošteva način vrednotenja zavarovalne pogodbe, ki je v uporabi na slovenskem zavarovalnem trgu. Tako se med prihodki pripoznava obračunana zavarovalna premija. Tekom veljavnosti zavarovalne pogodbe se upoštevajo predpostavke glede dejanskega stanja portfelja (upošteva se dejanska smrtnost, stopnja odkupov, itd.). Za namene evidentiranja matematične rezervacije je upoštevana Zillmerjeva metoda.

Zillmerjeva metoda temelji na modelu neto premije, pri katerem izhajamo iz tega, da je na dan začetka zavarovanja pričakovana sedanja vrednost bodočih premij enaka pričakovani sedanji vrednosti bodočih izplačil. Ta enakost velja samo ob sklenitvi zavarovalne police (Gerber, 1997, str. 59). Neto premijska rezerva (angl. *net premium reserve*) je za mešano življenjsko zavarovanje ob koncu leta k enaka:

$${}_kV_{x:\overline{n}|} = A_{x+k:\overline{n-k}|} - P_{x:\overline{n}|} \ddot{a}_{x+k:\overline{n-k}|}; \quad k = 0, 1, \dots, n - 1 \quad (2)$$

pri čemer so:

$A_{x:\overline{n}|}$ - aktuarska sedanja vrednost n -let trajajočega mešanega življenjskega zavarovanja;

$P_{x:\overline{n}|}$ - letna premija n -let trajajočega mešanega življenjskega zavarovanja;

$\ddot{a}_{x:\overline{n}|}$ - aktuarska sedanja vrednost n -let trajajoče anuitete;

k - leto trajanja zavarovanja;

x - starost zavarovanca;

n - skupno trajanje zavarovanja.

Posamezni elementi se izračunajo na naslednji način (Anderson, 1999, str. 6-10):

$$A_{x:\overline{n}|} = \frac{M_x - M_{x+n} + D_{x+n}}{D_x} \quad (3)$$

$$P_{x:\overline{n}|} = \frac{M_x - M_{x+n} + D_{x+n}}{N_x - N_{x+n}} \quad (4)$$

$$\ddot{a}_{x:\overline{n}|} = \frac{N_x - N_{x+n}}{D_x} \quad (5)$$

S povezavo formul (3) do (5) in t.i. dodatkom za Zillmerizacijo (α) lahko izračunamo matematično rezervacijo ob koncu leta k s sledečo formulo:

$${}_kV_{x:\overline{n}|} = \frac{M_{x+k} - M_{x+n} + D_{x+n}}{D_{x+k}} - \frac{M_x - M_{x+n} + D_{x+n} + \alpha \times D_x}{N_x - N_{x+n}} \times \frac{N_{x+k} - N_{x+n}}{D_{x+k}} \quad (6)$$

Pri čemer so:

N_x - seštevek diskontiranih življenj;

M_x - seštevek diskontiranih smrti;

D_x - diskontirano število preživelih;
 α - stroški pridobivanja zavarovanj;
 v^x - diskontni faktor;
 l_x - število preživelih;
 d_x - število umrlih.

Posamezni elementi se izračunajo na naslednji način (Gerber, 1997, 120):

$$N_x = \sum_{k=0}^{\infty} D_{x+k} = \sum_{k=0}^{\infty} v^{x+k} l_{x+k} \quad (7)$$

$$M_x = \sum_{k=0}^{\infty} C_{x+k} = \sum_{k=0}^{\infty} v^{x+k+1} d_{x+k} \quad (8)$$

$$D_x = v^x l_x \quad (9)$$

Prihodke od premij evidentiramo v poslovnem izidu. Matematične rezervacije, kot so izkazane v izkazu finančnega položaja se evidentirajo v okviru spremembe matematičnih rezervacij v izkazu poslovnega izida. Odhodki za škode predstavljajo vsa izplačila zavarovancem: izplačila iz naslova odkupov, smrti in doživelosti. V primeru, da se zavarovanec odloči za odpoved pogodbe, je potrebno izračunati odkupno vrednost, katero se izplača zavarovancu.

3.1.1.2 Osnovni model priprave računovodskih izkazov po MSRP 17

Za potrebe ugotavljanja vpliva uvedbe MSRP 17 na izkaz poslovnega izida in izkaz finančnega izida je uporabljen model štirih gradnikov (Poglavje 2.3.2). V skladu s predpisanim modelom se za skupino zavarovalnih pogodb ugotovi prihodnje pričakovane denarne tokove, katere se v naslednjem koraku diskontira. Naknadno se izračuna prilagoditev za tveganje in nato ugotovi pogodbeno storitveno maržo. Poslovni izid zavarovalnice nastaja s sproščanjem pogodbeno storitvene marže v poslovni izid.

Model denarnih tokov temelji na projekcijah denarnih tokov do konca zavarovalne dobe. Zavarovalna doba je določena z opredelitvijo pogodbenih mej (Repek, 2013, str.72). MSRP 17.34 pogodbene meje opredeljuje kot denarne tokove, za katere lahko zavarovalnica zahteva od zavarovanca plačilo premije ali ima obveznost, da zavarovancu nudi kritje. Obstoj obveznosti za nudenje kritja se konča, ko ima zavarovalnica pravico ponovno ovrednotiti tveganja, povezana s posameznim zavarovancem, in lahko posledično ponovno določi ceno zavarovanja.

Osnova za projiciranje denarnih tokov v posameznem obdobju je število polic, višina zavarovalne vsote in višina pogodbene zavarovalne premije ob zaključku prejšnjega obdobja projekcije. Ker v našem primeru analiziramo mešano življenjsko zavarovanje, se iz začetnega stanja zavarovalnih polic odšteje število polic, ki so v obdobju umrle (tj. pri teh policah je nastal škodni dogodek smrti), in število polic, ki so bile v obdobju odkupljene. Ob

izteku zavarovalne dobe se izplača zavarovalna vsota za vse doživle police (tj. police, ki so bile aktivne na datum poteka zavarovalne police), s čimer se zaključi projekcija denarnih tokov (Repek, 2013, str. 72-74).

V našem modelu smo predvideli, da ima zavarovalna pogodba 5 letno zavarovalno dobo. Pri projekciji denarnih tokov je uporabljena poenostavitev, da vsi denarni tokovi nastajajo ob koncu obdobja. Začetna zavarovalna premija je izračunana glede na standardne aktuarske metode in odražajo premijo, ki jo je dolžan poravnati zavarovanec. V nadaljnjih letih se premija zmanjšuje glede na število aktivnih polic. Število odkupov v obdobju je ocenjeno s pomočjo uporabe stopenj odkupov, število smrti pa s pomočjo tablic smrtnosti, ki so bile uporabljene pri določanju cene zavarovanja. Pri tem je poleg tablic smrtnosti upoštevan vpliv selekcije⁶.

Projekcije denarnih tokov so bile pripravljene z modeliranjem števil polic. Pri tem je končno stanje polic enako začetnemu stanju polic, zmanjšano za začetno stanje polic pomnoženo s stopnjo odkupov in stopnjo umrljivosti, ki jo pomnožimo z začetnim stanjem polic, zmanjšano za število odkupov. Število polic je osnova za izračun premij, ki je izražena kot število aktivnih zavarovalnih polic na začetku obdobja pomnoženo z letno premijo. Na podoben način so izraženi tudi odlivi iz naslova smrti kot število smrti pomnoženo z zavarovalno vsoto, in odlivi iz naslova odkupov kot število odkupov, pomnoženih z odkupna vrednost. Odkupna vrednost je v poenostavljenem modelu definirana kot stanje matematičnih rezervacij na dan odkupa, zmanjšana za stroške odkupa.

Osnova za ugotavljanje prihodnjih pričakovanih denarnih tokov so tržne in netržne spremenljivke oziroma predpostavke. Večina netržnih spremenljivk izhaja iz preteklih izkušenj, ki jih ima zavarovalnica s svojim portfeljem, med njimi so najpomembnejše:

- stopnja umrljivosti lastnega portfelja;
- stopnja odkupov;
- pričakovani obratovalni stroški.

V primeru so bile uporabljene sledeče predpostavke:

- stopnja smrtnosti portfelja zavarovancev je določena s tablicami smrtnosti in znaša 60 %;
- stopnja odkupov je odvisna od leta sklenitve in izhaja iz analize stopenj odkupov;
- pričakovani obratovalni stroški so določeni glede na pretekle izkušnje in predstavljajo 80 % vračunanih stroškov;
- predvidena je 0 % inflacijska stopnja.

---

⁶ Selekcija odraža razliko v smrtnosti splošne populacije in zavarovane populacije. Umrljivost zavarovane populacije lahko ugotovljamo preko transformacije standardnih tablic smrtnosti (seleksijski faktorji) ali v primeru zadostnih zgodovinskih podatkov preko škodnih izkušenj.

V primeru spremembe netržne spremenljivke, ki vpliva na prihodnje denarne tokove, se v skladu z MSRP 17.44 le-te evidentirajo v okviru pogodbeno storitvene marže, medtem ko se spremembe v tržnih spremenljivkah evidentirajo glede na sprejeto računovodsko usmeritev (tj. preko poslovnega izida ali izkaza drugega vseobsegajočega donosa). V kolikor netržna spremenljivka vpliva na že nastale denarne tokove (na primer, dejansko in ocenjeno število odkupov se razlikujeta), se vpliv spremembe v celoti evidentira preko poslovnega izida. V analizi vpliva MSRP 17 na računovodske izkaze je prikazan primer vpliva spremembe netržne spremenljivke, in sicer stopnje odkupov. Ločeno je prikazana obravnava spremembe spremenljivke (in sicer stopnje odkupa), ki vpliva na bodoče denarne tokove in prikaz evidentiranja vpliva spremembe iste spremenljivke, ki pa vpliva na že nastale denarne tokove.

Na osnovi opisanega modela denarnih tokov in z uporabo opredeljenih predpostavk so bili izračunani bodoči denarni tokovi, ki so prikazani v Tabeli 1. Predpostavljeno je, da bodo dejanski denarni tokovi povsem enaki projekcijam, ki jih je zavarovalnica pripravila ob pripoznanju, kar pomeni, da so bile predpostavke določene s 100 % natančnostjo.

Tabela 1: Gradnik 1 – pričakovani denarni tokovi (v EUR)

Leto	Premije (1)	Smrti (2)	Odkupi (3)	Doživetja (4)	Stroški pridobivanja zavarovanj (5)	Admin. stroški (6)	Nediskont. bodoči denarni tokovi (7) = (1)-(2)-(3)-(4)-(5)-(6)
1	20.393	20	3.020	0	2.829	530	13.995
2	16.310	10	2.124	0	0	462	13.714
3	15.004	30	2.665	0	0	462	11.848
4	13.947	22	2.900	0	0	464	10.562
5	13.106	23	1.735	62.316	0	469	-51.437

V naslednjem koraku upoštevamo časovno vrednost denarja (Gradnik 2). Četudi se v praksi pogosto uporablja krivulja diskontnih stopenj, je v tem primeru za namene poenostavitve primera uporabljena fiksna diskontna stopnja. Predpostavlja se, da zavarovalnica zavarovancu garantira isto obrestno mero, kot je uporabljena diskontna stopnja, in sicer 2 %. V skladu z omenjenimi predpostavkami so diskontirani bodoči denarni tokovi prikazani v Tabeli 2.

V tretjem koraku oblikujemo prilagoditev za tveganje (Gradnik 3). V tem poenostavljenem modelu je prilagoditev za tveganje določena v odvisnosti od bodočih pričakovanih denarnih tokov. V modelu je predpostavljeno, da se prilagoditev za tveganje ne realizira, saj smo predpostavili, da ni prišlo do napake pri ocenjevanju bodočih denarnih tokov. Zato se prilagoditev za tveganje sprošča v poslovni izid. Prilagoditev za tveganje je izražena v

odstotku od seštevka celotnih pričakovanih denarnih tokov, ki bodo nastali tekom celotnega trajanja skupine pogodb. Rezultati izračuna so prikazani v Tabeli 3.

Tabela 2: Gradnik 2 – diskontirani denarni tokovi (v EUR)

Leto	Nediskontirani bodoči denarni tokovi	Sedanja vrednost bodočih denarnih tokov
0		1.237
1	13.995	-12.734
2	13.714	-26.703
3	11.848	-39.084
4	10.562	-50.428
5	-51.437	

Na koncu je potrebno ugotoviti še višino pogodbeno storitvene marže. Pogodbeno storitvena marža je ob pripoznanju zavarovalne pogodbe enaka sedanji vrednosti bodočih denarnih tokov, zmanjšanih za prilagoditev za tveganje. Pogodbeno storitvena marža je dobiček za nudenje kritja in drugih storitev, ki jih zavarovalnica nudi tekom trajanja zavarovalne pogodbe in se sprošča v poslovni izid (MSRP17.BC 279). Znesek pogodbeno storitvene marže se razporedi med trenutno obdobje in pričakovanim prihodnjim nudenjem kritja na osnovi t.i. enote kritja. Enota kritja odraža pričakovano trajanje kritja in količino ugodnosti, ki jih zagotavljajo pogodbe v skupini.

Tabela 3: Gradnik 3 – prilagoditev za tveganje (v EUR)

Leto	Prilagoditev za tveganje
0	26
1	21
2	16
3	11
4	5
5	0

Skladno z zahtevami MSRP 17.B119 je v primeru sproščanje pogodbeno storitvene marže izračunano tako, da upošteva dva vidika sproščanja. Prvi vidik je trajanje zavarovanja, po katerem se pogodbeno storitvena marža sprošča enakomerno tekom trajanja zavarovanja, v našem primeru to pomeni sprostitev 20 % pogodbeno storitvene marže letno. Drugi vidik je enota kritja. Enota kritja lahko v tem primeru izrazimo s številom aktivnih zavarovalnih pogodb. Vse pogodbe namreč ne bodo doživele zaradi smrti in odkupov, kar pospeši sproščanje pogodbeno storitvene marže. V našem primeru na izračun sproščanja pogodbeno storitvene marže vpliva tako število smrti in odkupov. Končni rezultat, ki izhaja iz sproščanja pogodbeno storitvene marže je prikazan v Tabeli 4.

Tabela 4: Gradnik 4 – pogodbeno storitvena marža (v EUR)

Leto	Sedanja vrednost bodočih denarnih tokov	Prilagoditev za tveganje	Vzorec sproščanja pogodbeno storitvene marže (v %)	Pogodbeno storitvena marža	Rezultat iz izvajanja zavarovalnih storitev
0	1.237	26		1.210	
1	-12.734	17	36	777	443
2	-26.703	12	20	540	242
3	-39.084	7	17	338	207
4	-50.428	3	15	160	181
5	0	0	13	0	164

Pogodbeno storitvena marža se torej izračuna na sledeč način. V letu 0 je pogodbeno storitvena marža enaka sedanji vrednosti bodočih denarnih tokov, zmanjšani za prilagoditev za tveganje. V nadaljnjih letih pa se pogodbeno storitvena marža sprošča z uporabo vzorca za sproščanje. Pri tem pa je potrebno upoštevati, da na pogodbeno storitveno maržo natekajo obresti. Končni izračun pogodbene marže torej izhaja iz sledečih razmerij:

$$\begin{aligned}
 CSM_t &= CSM_0 * (1 + r_t) - X * s_t \\
 CSM_{t+1} &= CSM_t * (1 + r_{t+1}) - X * s_{t+1} \\
 CSM_{t+2} &= CSM_{t+1} * (1 + r_{t+2}) - X * s_{t+2} \\
 CSM_{t+3} &= CSM_{t+2} * (1 + r_{t+3}) - X * s_{t+3} \\
 CSM_{t+4} &= CSM_{t+3} * (1 + r_{t+4}) - X * s_{t+4} \\
 CSM_{t+5} &= CSM_{t+4} * (1 + r_{t+5}) - X * s_{t+5} = 0
 \end{aligned}
 \tag{11}$$

Pri čemer so:

CSM_t - pogodbeno storitvena marža na koncu leta t ;

s - vzorec sproščanja pogodbeno storitvene marže (angl. *service pattern*);

r_t - diskontna stopnja v letu t .

Za izračun sproščanja pogodbeno storitvene marže je potrebno poiskati X , pri kateremu rezultat zadnje formule izkaže vrednost 0. Izračunana pogodbeno storitvena marža nam pove, koliko bo zavarovalnica predvidoma zaslužila z izvajanjem zavarovalnih storitev do izteka zavarovalne pogodbe. Rezultat iz izvajanja zavarovalnih storitev, ki je pripoznan v izkazu poslovnega izida tekočega obdobja, je enak razliki med pogodbeno storitveno maržo preteklega leta in pogodbeno storitveno maržo tekočega leta. Ker pa predpostavljamo, da se prilagoditev za tveganje ne realizira, se v zavarovalni izid sprosti tudi del prilagoditve za tveganje kot povečanje rezultata iz izvajanja zavarovalnih storitev.

3.1.2 Analiza vpliva vpeljave MSRP 17 na izbrane računovodske izkaze

Izkaz poslovnega izida in izkaz finančnega položaja sta v našem primeru pripravljena s ciljem, da se omogoči kar najbolj enostavno primerjavo vpliva MSRP 17 in MSRP 4 nanju. Izkaza zato ne sledita v celoti vsem zahtevam mednarodnih standardov in lokalne zakonodaje (npr. Sklepu o letnem poročilu in trimesečnih računovodskih izkazih zavarovalnic, objavljen v Ur.l.RS, št. 1/16 in 85/16).

V izkazu poslovnega izida po MSRP 17 je znesek zavarovalnih prihodkov bistveno drugačen od zneska prihodkov od premij, ki se ugotavljajo po MSRP 4. Po MSRP 4 zavarovalnice med prihodki od premij izkazujejo ali fakturirane premije ali plačane premije, odvisno od izbrane računovodske usmeritve. Med tem ko, zaradi izločitve varčevalne komponente, ugotavlja zavarovalnih prihodkov ni več tako intuitivno, kot je sedaj. Zavarovalne prihodke je potrebno ugotavljati posredno preko drugih podatkov, ne le s pomočjo ene knjižbe na konte prihodkov. MSRP 17 v členu B121 namreč opredeljuje, da so zavarovalni prihodki sestavljeni iz:

- zneskov, ki se nanašajo na opravljanje storitve, in sicer:
  - stroškov izvajanja zavarovalnih storitev, izključujoč zneske, ki so bili razporejeni na negativno komponento obveznosti za preostanek kritja;
  - prilagoditev za tveganje za nefinančna tveganja, izključujoč zneske, ki so bili razporejeni na negativno komponento obveznosti za preostanek kritja;
  - pogodbeno storitvena marža;
- zneskov, ki se nanašajo na denarne tokove iz naslova pridobivanja zavarovanj.

Iz navedenega lahko zavarovalne prihodke opredelimo na način, kot je prikazan v Tabeli 5. Zavarovalni prihodki so enaki seštevku stroškov izvajanja zavarovalnih pogodb (ti vključujejo izplačila škod iz naslova smrti in administrativne stroške, ki so prikazani v Tabeli 1), rezultat iz izvajanja zavarovalnih storitev in razporejanja stroškov pridobivanja zavarovanj.

Tabela 5: Zavarovalni prihodki (v EUR)

Leto	Stroški izvajanja zavarovalnih pogodb (1)	Rezultat iz izvajanja zavarovalnih storitev (2)	Razporeditev stroškov pridobivanja zavarovanj (3)	Zavarovalni prihodki (4) = (1)+(2)+(3)
1	550	443	1.019	2.012
2	472	242	561	1.275
3	491	207	475	1.173
4	485	181	410	1.077
5	492	164	364	1.019

V Tabela 6 je prikazan izkaz finančnega položaja po letih v primeru uporabe MSRP 4 in izkaz finančnega položaja po MSRP 17. V modelu je predpostavljeno, da ima zavarovalnica finančna sredstva na skladu življenjskih zavarovanj ves čas v enaki višini, kot so oblikovane obveznosti iz zavarovalnih pogodb.

Pri evidentiranju obveznosti iz zavarovalnih pogodb v skladu z MSRP 4 se poleg določil MSRP 4 uporablja tudi zakonske in podzakonske predpise, ki jih ureja Agencija za zavarovalni nadzor, saj MSRP 4 ne ureja vrednotenja zavarovalnih pogodb. Vrednotenje dolgoročnih obveznosti za potrebe računovodskega poročanja po MSRP 4 mora upoštevati vse bodoče obveznosti zavarovatelja, določene s splošnimi in posebnimi zavarovalnimi pogoji. Pri ocenjevanju matematičnih rezervacij po MSRP 4 se uporablja klasične aktuarske metode, in sicer princip ekvivalence, ki ga upošteva Zillmerjeva metoda. Tak način izračuna matematične rezervacije ne omogoča ločenega pripoznavanja dobička, ki ga zavarovalnica pričakuje iz portfelja zavarovalnih pogodb, zato prihaja do pomembne razlike med računovodskimi izkazi, pripravljenimi v skladu z MSRP 4 in tistimi, ki so pripravljeni po MSRP 17. Izkaz finančnega položaja v skladu z MSRP 17 namreč zahteva ločeno izkazovanje obveznosti do zavarovancev, ki jih predstavljajo pričakovani bodoči denarni tokovi, ločeno izkazovanje prilagoditve za tveganje, ki odraža previdnost pri oblikovanju obveznosti do zavarovancev, in ločen prikaz pogodbeno storitvene marže, ki odraža pričakovan dobiček zavarovalnice (Poglavje 2.4). Ločen prikaz teh elementov bralcem omogoča primerjavo računovodskih izkazov zavarovalnic predvsem v smislu dobičkonosnosti njihovih zavarovanj, pa tudi primerjavo nivoja previdnosti, ki jih različne zavarovalnice uporabljajo pri vrednotenju obveznosti iz zavarovalnih pogodb. Kot je prikazano na našem primeru, pogodbeno storitvena marža in prilagoditev za tveganje ob začetku zavarovalne pogodbe lahko predstavlja velik del celotnih obveznosti iz naslova zavarovalnih pogodb.

V primerjavi z matematičnimi rezervacijami po MSRP 4 je sedanja vrednost bodočih denarnih tokov v letu 0 nižja od matematičnih rezervacij (matematične rezervacije znašajo 13.417 EUR, medtem ko sedanja vrednost bodočih denarnih tokov znaša 12.734 EUR), saj se po novem standardu pogodbeno storitvena marža evidentira v ločeni postavki. Ko se približujemo zapadlosti, se tudi sedanja vrednost bodočih denarnih tokov približuje vrednosti, ki jih sedaj po MSRP 4 evidentiramo v matematičnih rezervacijah, saj obe vrednosti zapadeta v višini zavarovalne vsote. Gibanje pogodbeno storitvene marže v izkazu finančnega položaja po MSRP 17 je enakovredno rezultatu izvajanja zavarovalnih storitev, ki je izkazan v izkazu poslovnega izida po MSRP 17.

Začetek v Tabeli 6 predstavlja trenutek ob pripoznanju pogodbe. Takrat je sedanja vrednost bodočih denarnih tokov negativna, kar pomeni, da so pričakovani denarni pritoki višji od pričakovanih denarnih odtokov. Negativen znesek prikazuje, da je zavarovalna pogodba dobičkonosna in za ta znesek, zmanjšan za prilagoditev za tveganje, se oblikuje pogodbeno storitvena marža. V kolikor bi bila sedanja vrednost bodočih denarnih tokov ob pripoznanju

pozitivna, bi se v tej višini, povečani za prilagoditev za tveganje, oblikovala izguba v izkazu poslovnega izida (t.i. izguba prvega dneva).

Tabela 6: Izkaz finančnega položaja v skladu z MSRP 4 in MSRP 17 (v EUR)

Postavka	Začetek	1	2	3	4	5
Izkaz finančnega položaja po MSRP 4						
Sredstva	0	13.995	27.989	40.397	51.767	1.365
Kapital in obveznosti	0	13.995	27.989	40.397	51.767	1.365
Kapital		578	852	1.079	1.308	1.365
Tekoči in zadržani poslovni izid	0	578	852	1.079	1.308	1.365
Obveznosti	0	13.417	27.137	39.318	50.459	0
Matematične rezervacije	0	13.417	27.137	39.318	50.459	0
Izkaz finančnega položaja po MSRP 17						
Sredstva	0	13.995	27.989	40.397	51.767	1.365
Kapital in obveznosti	0	13.995	27.989	40.397	51.767	1.365
Kapital	0	468	735	967	1.175	1.365
Tekoči in zadržani poslovni izid	0	468	735	967	1.175	1.365
Obveznosti iz zavarovalnih pogodb	0	13.527	27.254	39.429	50.592	0
Sedanja vrednost bodočih denarnih tokov	-1.237	12.734	26.703	39.084	50.428	0
Prilagoditev za tveganje	26	17	12	7	3	0
Pogodbena storitvena marža	1.210	777	540	338	160	0

V Tabeli 7 je prikazan izkaz poslovnega izida po MSRP 4 in po MSRP 17. Ker je v primeru uporabljena fiksna obrestna mera, je seštevek poslovnega izida zavarovalnice ob koncu zavarovalne dobe enak po MSRP 4 in po MSRP 17. Po MSRP 4 se zavarovalno-tehnični rezultat, ki ga lahko izrazimo z seštevkom prihodkov od premij, sprememb matematičnih rezervacij in odhodkov za škode, bistveno razlikuje od MSRP 17, ki namesto zavarovalno-tehničnega rezultata opredeljuje rezultat iz izvajanja zavarovalnih storitev. Zavarovalno-tehnični rezultat po MSRP 4 je zajemal postavko sprememba matematičnih rezervacij, ki pa je v eni številki zajemala vse vplive, ki izhajajo tako iz diskontiranja, sprememb na pogodbah, itd. Posledično je zavarovalni izid pri življenjskih zavarovanjih vključeval tako zavarovalno, kot tudi finančno komponento, saj so se stroški obresti, ki izhajajo iz diskontiranja evidentirali v spremembi matematičnih rezervacij, medtem ko so se prihodki iz finančnih sredstev izkazovali izven zavarovalno tehničnega rezultata.

MSRP 17 to anomalijo odpravlja tako, da ločeno pripoznava obresti v novi postavki, in sicer v okviru prihodkov in odhodov iz financiranja zavarovanja. Primerjava prihodkov in odhodkov iz financiranja zavarovanja bralcu prikazuje pomembno informacijo o tem, ali zavarovalnica dosega donos na finančnih sredstvih, kot ga tudi obljudlja zavarovancem.

Dodatna razlika nastaja pri evidentiranju stroškov pridobivanja zavarovanj. V MSRP 4 so se celotni stroški pridobivanja zavarovanj evidentirali izključno v letu, ko so nastale obveznosti iz naslova provizij. Čeprav na prvi pogled zgloda, kot da stroški pridobivanja niso ustrezno razmejeni, pa temu ni tako. Ti stroški so namreč razmejeni preko matematičnih rezervacij zaradi uporabe Zillmerjeve metode. Zopet je razmejitev stroškov evidentirana v okviru spremembe matematične rezervacije. Sprememba matematične rezervacije tako postane zmes različnih vplivov, ki posledično bralcu ne daje nobene kvalitetne informacije o poslovanju zavarovalnice.

Tabela 7: Izkaz poslovnega izida v skladu z MSRP 4 in MSRP 17 (v EUR)

Postavka	Začetek	1	2	3	4	5
Izkaz poslovnega izida po MSRP 4						
Prihodki od premij	0	20.393	16.310	15.004	13.947	13.106
Sprememba matematičnih rezervacij ⁷	0	-13.417	-13.720	-12.180	-11.142	50.459
Odhodki za škode	0	-3.040	-2.134	-2.694	-2.921	-64.074
Finančni prihodki	0	0	268	543	786	1.009
Obratovalni stroški	0	-530	-462	-462	-464	-469
Stroški pridobivanja zavarovanj	0	-2.829	0	0	0	0
Poslovni izid sklada⁸	0	578	263	210	207	31
Finančni prihodki iz lastnih virov	0	0	12	17	22	26
Poslovni izid zavarovalnice	0	578	274	227	229	58
Izkaz poslovnega izida po MSRP 17						
Zavarovalni prihodki	0	2.012	1.275	1.173	1.077	1.019
Odhodki za škode	0	-20	-10	-30	-22	-23
Obratovalni stroški	0	-530	-462	-462	-464	-469
Amortizacija stroškov prid. zavarovanj	0	-1.019	-561	-475	-410	-364
Rezultat iz izvajanja zavarovalnih storitev	0	443	242	207	181	164
Finančni prihodki	0	-1	270	545	788	1.012
Odhodki iz financiranja zavarovanja	0	25	-255	-534	-782	-1.009
Poslovni izid sklada	0	467	257	218	188	167
Finančni prihodki iz lastnih virov	0	1	10	15	19	24
Poslovni izid zavarovalnice	0	468	267	233	208	190

⁷ Sprememba matematičnih rezervacij je pozitivna, kadar sproščamo matematično rezervacijo in negativna, kadar oblikujemo rezervacije.

⁸ MSRP 17 ne predpisuje prikaza računovodskih izkazov po skladih. Primer je prikazan ločeno izključno zaradi uveljavljene trenutne prakse zavarovalnic, ki jih je uveljavil ZZavar. Ta je v 127. členu predpisoval ločeno vodenje skladov. Člen je bil iz ZZavar-1 umaknjen, vendar pa trenutno veljavna zakonodaja (Sklep o letnem poročilu in trimesečnih računovodskih izkazih zavarovalnic in 28. člen ZZavar-1) zahteva ločeno izkazovanje in vodenje poslovnih knjig za življenjska in premoženjska zavarovanja. S prehodom na MSRP 17 lahko pričakujemo povečanje kompleksnosti računovodenja, ločevanje na življenjska in premoženjska zavarovanja pa kompleksnost dodatno povečuje.

Izkaz poslovnega izida po MSRP 17 izkazuje drugačno dinamiko gibanja poslovnega izida po letih kot MSRP 4. Predvsem pomembna razlika nastaja v prvem in v zadnjem letu. V našem primeru je predpostavljeno, da je ob sklenitvi zavarovalne pogodbe verjetnost odkupa bistveno večja in se nato zmanjšuje tekom trajanja zavarovalne pogodbe. Primerjava gibanja poslovnega izida po MSRP 4 in MSRP 17 nakazuje, da je sproščanje dobička pri MSRP 4 bolj odvisen od števila odkupov kot je to pri MSRP 17.

Iz izkaza poslovnega izida po MSRP 17 lahko tudi opazimo, da so prihodki iz financiranja zavarovanja v prvem letu negativni, kar izhaja iz diskontiranja negativne vrednosti bodočih denarnih tokov, ki se pojavijo ob pripoznanju zavarovalne pogodbe. Na podlagi primerjave izkaza poslovnega izida in izkaza finančnega položaja, ki je prikazana v Tabeli 7, lahko ugotovimo sledeče pomembne vplive uvedbe MSRP 17 na računovodske izkaze:

- **Stabilen ali spremenljiv poslovni izid:** Z uporabo MSRP 17 se zavarovalna pogodba evidentira na konsistenten način, poslovni izid v posameznih poslovnih letih se giblje enakomerno glede na število aktivnih zavarovalnih pogodb, saj se predpostavke, uporabljene pri evidentiranju zavarovalne pogodbe ne spreminjajo. Pri pripoznavanju zavarovalne pogodbe v skladu z MSRP 17 ob sklenitvi zavarovanja upoštevamo pričakovanja zavarovalnice, ki omogočajo ugotovitev pričakovanega dobička. Vendar pa je potrebno opozoriti, da je poslovni izid stabilen samo v primeru, ko se uporabljene predpostavke tekom trajanja zavarovanja ne spreminjajo. V nasprotnem primeru lahko sprememba predpostavk pomembno spremeni poslovni izid zavarovalnice. Spreminjajoče se predpostavke so zato lahko pomemben vir spremenljivosti podatkov v računovodskih izkazih in s tem tudi poslovnega izida zavarovalnice.
- **Odprava varčevalne komponente pri evidentiranju prihodkov in odhodkov:** V primerjavi z izkazom poslovnega izida po MSRP 4 je pri MSRP 17 vidna pomembna razlika med prihodki iz naslova zavarovalnih pogodb in odhodki za škode. Po MSRP 17 ti prihodki in odhodki ne vključujejo varčevalne komponente. V skladu z MSRP 4 so bile obračunane premije in škode napihnjene, kar je tudi otežilo primerjavo nekaterih kazalnikov oziroma so zaradi tega nekateri kazalniki postali neuporabni, saj niso prikazovali željene informacije (npr. uporaba škodnega količnika pri življenjskih zavarovanjih).
- **Visoka kvaliteta računovodskih izkazov:** Ločeno izkazovanje bodočih denarnih tokov, pogodbeno storitvene marže in prilagoditve za tveganje bralcem računovodskih izkazov nudi informacije o zavarovalnici in portfelju zavarovalnih pogodb, ki jih do sedaj ni bilo mogoče razbrati iz letnih poročil zavarovalnice, kot na primer primerjava odhodkov iz financiranja zavarovanj s finančnimi prihodki. Informacije nudijo dober vpogled bralca v poslovanje zavarovalnice.

3.1.2.1 Prikaz evidentiranja spremembe v preteklih izkušnjah na primeru

Vrednotenje zavarovalne pogodbe v skladu z MSRP 4 in MSRP 17 je prikazano tudi na primeru, ko se tekom trajanja zavarovalne pogodbe dogodi sprememba v preteklih izkušnjah, torej dejanski denarni tokovi niso enaki pričakovanim. Vpliv spremembe v preteklih izkušnjah na denarne tokove se evidentirajo preko izkaza poslovnega izida.

Na omenjenem primeru mešane življenjske police je prikazan vpliv spremembe stopnje odkupov v tretjem letu. Ob koncu tretjega leta torej ugotovimo, da se predpostavke, ki so bile uporabljene za tretje leto trajanja zavarovalne police, niso izpolnile: namesto pričakovane 7 % stopnje odkupov je bila ugotovljena dejanska 15 % stopnja odkupov.

Tabela 8 prikazuje izkaz finančnega položaja in izkaz poslovnega izida po MSRP 4. Sprememba predpostavke v primeru uporabe MSRP 4 vpliva na vsa nadaljnja obdobja. Bralec računovodskih izkazov težko razbere podrobnejše informacije o poslovanju zavarovalnice, saj ne more razbrati razlike med pričakovanji zavarovalnice in dejanskim stanjem oziroma ne more razbrati niti tega, da je do spremembe sploh prišlo. V Tabeli 8 je tudi prikazan način evidentiranja spremembe v preteklih izkušnjah po MSRP 17. Pri evidentiranju zavarovalne pogodbe v skladu z MSRP 17 je vpliv spremembe predpostavke ločeno prikazan v izkazu poslovnega izida, zaradi česar je ločeno prikazana višina vpliva spremenjene predpostavke v poslovnem letu 3. Sprememba predpostavke pa ima vpliv tudi na vrednost bodočega zavarovalnega portfelja, saj zaradi povečanega števila odkupov zavarovalnica v nadaljevanju:

- drži manjši portfelj pogodb;
- pričakuje nižje število odkupov in smrti;
- pričakuje nižje število pogodb, ki bodo v portfelju do zapadlosti;
- pričakuje nižje stroške vodenja zavarovanj zaradi manjšega portfelja zavarovalnih pogodb.

Spremembe v preteklih izkušnjah torej ne predstavljajo spremembe predpostavk za prihodnost, ki bi prilagajale pogodbeno storitveno maržo, ampak so to spremembe portfelja zavarovalnih pogodb, ki so posledica razlik med pričakovanim in dejanskim stanjem v preteklem letu. Poslovni izid v letih 4 in 5 se spremeni glede na prvi primer, pri katerem so bili ocenjeni denarni tokovi enaki dejanskim denarnim tokovom, vendar je ta sprememba posledica manjšega števila aktivnih polic glede na pričakovano. V našem primeru smo celoten znesek vpliva spremembe v preteklih izkušnjah prikazali v ločeni postavki, in sicer sprememba v preteklih izkušnjah, zaradi česar se vrednost določenih postavk (npr. amortizacija stroškov pridobivanja zavarovanj) v primerjavi s prvim primerom (prikazan v Tabeli 7) ne spremeni. Med prikazanimi računovodskimi izkazi v naših primerih in končno shemo računovodskih izkazov po MSRP 17 lahko pride do pomembnih razlik, ki so posledica interpretacije MSRP 17.

Tabela 8: Evidentiranje spremembe v preteklih izkušnjah po MSRP 4 in MSRP 17 (v EUR)

Postavka	Začetek	1	2	3	4	5
Izkaz finančnega položaja po MSRP 4						
Sredstva	0	13.995	27.989	37.354	47.755	1.698
Kapital in obveznosti	0	13.995	27.989	37.354	47.755	1.698
Kapital	0	578	852	1.418	1.636	1.698
Pretekli in tekoči poslovni izid	0	578	852	1.418	1.636	1.698
Obveznosti	0	13.417	27.137	35.936	46.119	0
Matematične rezervacije	0	13.417	27.137	35.936	46.119	0
Izkaz poslovnega izida po MSRP 4						
Prihodki od premij	0	20.393	16.310	15.004	12.747	11.979
Sprememba matematičnih rezervacij	0	-13.417	-13.720	-8.798	-10.183	46.119
Odhodki za škode	0	-3.040	-2.134	-5.737	-2.670	-58.562
Finančni prihodki	0	0	268	543	719	922
Obratovalni stroški	0	-530	-462	-462	-424	-428
Stroški pridobivanja zavarovanj	0	-2.829	0	0	0	0
Poslovni izid sklada	0	578	263	550	189	29
Finančni prihodki iz lastnih virov	0	0	12	17	28	33
Poslovni izid zavarovalnice	0	578	274	567	218	61
Izkaz finančnega položaja po MSRP 17						
Sredstva	0	13.995	27.989	37.354	47.755	1.698
Kapital in obveznosti	0	13.995	27.989	37.354	47.755	1.698
Pretekli in tekoči poslovni izid	0	468	735	1.316	1.515	1.698
Obveznosti iz zavarovalnih pogodb	0	13.527	27.254	36.038	46.240	0
Sedanja vrednost bodočih denarnih tokov	-1.237	12.734	26.703	35.722	46.091	0
Prilagoditev za tveganje	26	17	12	7	3	0
Pogodbena storitvena marža	1.210	777	540	309	146	0
Izkaz poslovnega izida po MSRP 17						
Zavarovalni prihodki	0	2.012	1.275	1.200	1.019	962
Odhodki za škode	0	-20	-10	-27	-20	-21
Obratovalni stroški	0	-530	-462	-462	-424	-428
Amortizacija stroškov prid. zavarovanj	0	-1.019	-561	-475	-410	-364
Sprememba v preteklih izkušnjah	0	0	0	319	0	0
Rezultat iz izvajanja zavarovalnih storitev	0	443	242	556	166	149
Finančni prihodki	0	-1	270	545	721	925
Odhodki iz financiranja zavarovanja	0	25	-255	-534	-714	-922
Poslovni izid sklada	0	467	257	567	172	152
Finančni prihodki iz lastnih virov	0	1	10	15	26	30
Poslovni izid zavarovalnice	0	468	267	582	198	183

Kot je razvidno iz primera vrednotenja zavarovalne pogodbe, lahko razlika med predpostavkami in dejanskim stanjem pomembno vpliva na poslovni izid zavarovalnice.

Zavarovalnice bodo tako morale skrbno predvidevati uporabljene predpostavke, da se bodo lahko izognile pretirani spremenljivosti poslovnega izida. Pri MSRP 17 je vpliv spremembe predpostavke največji v tistem letu, ko do spremembe pride, medtem ko se pri MSRP 4 efekt delno porazdeli med preostala leta. To lahko ponazorimo s hipotetičnim primerom, pri katerem bi pogodbeno storitveno maržo sproščali samo glede na pričakovano trajanje kritja, ki je prikazan v Tabeli 9. Uporabljen je bil isti primer mešanega življenjskega zavarovanja z eno razliko, in sicer pogodbeno storitveno maržo sproščamo z enakomernim odstotkom tekom celotnega trajanja zavarovalne pogodbe, in sicer 20 % na leto. V obeh primerih je bila uporabljena enaka sprememba v predpostavki, in sicer sprememba stopnje odkupa iz 7 % na 15 % v tretjem letu. Iz primera je razvidno, kakšen vpliv ima sprememba v pričakovanjih (tj. sprememba predpostavke, ki vpliva na bodoče denarne tokove) in sprememba v preteklih izkušnjah in katera povzroča večjo spremenljivost poslovnega izida. Vsekakor bo potrebno pozornost nameniti točnim ocenam in izogibanju morebitnemu prilagajanju ocen trenutnim potrebam zavarovalnice.

Tabela 9: Gibanje poslovnega izida po letih (v EUR)

	1	2	3	4	5
Poslovni izid (sklada ⁹) v primeru spremembe v pričakovanjih	262	274	367	366	366
Poslovni izid (sklada) v primeru spremembe v preteklih izkušnjah	262	262	625	240	240

3.1.2.2 Prikaz evidentiranja spremembe v ocenjenih bodočih denarnih tokovih na primeru

V primeru spremembe ocene, ki vpliva na oceno bodočih denarnih tokov, mora zavarovalnica po MSRP 17.44 tak dogodek obravnavati preko pogodbeno storitvene marže. V nadaljevanju je tako prikazan primer evidentiranja mešanega življenjskega zavarovanja, pri katerem spreminjamo predpostavko stopnje odkupov iz 7 % na 15 % za leto 3 (enako kot v podpoglavju 3.1.2.1 Prikaz evidentiranja spremembe v preteklih izkušnjah na primeru). Pri tem sedaj opazujemo zavarovalno pogodbo ob koncu drugega leta, ko spremenimo oceno glede bodočih denarnih tokov od vključno 3. leta trajanja zavarovalne police dalje. V tem primeru je evidentiranje zavarovale police kot izhaja iz Tabele 10.

MSRP 4 ne uporablja posebnega modela za evidentiranje zavarovalne pogodbe v primeru sprememb v izkušnjah in posebnega, ko se zgodijo spremembe v pričakovanjih. Če primerjamo torej izbrane računovodske izkaze po MSRP 4, razlik ni, saj se oba primera obravnavata kot sprememba v izkušnjah. Pri MSRP 17 vpliv sprememb v oceni bodočih denarnih tokov vidimo že v letu 2 med obveznostmi iz naslova zavarovalnih pogodb, kot izhaja iz Tabele 10. Sprememba na obveznostih je posledica evidentiranja spremembe ocene v bodočih denarnih tokovih preko pogodbeno storitvene marže.

⁹ Zaradi različne višine lastnih virov (sredstva, ki so v lasti zavarovalnice in niso namenjena kritju obveznosti iz zavarovalnih pogodb) je seštevek poslovnega izida v obeh primerih različen. V kolikor bi v izračunu upoštevali tudi prihodke iz lastnih virov, bi se seštevek obeh primerov ujemal.

Tabela 10: Evidentiranje vpliva spremembe v bodočih ocenah po MSRP 4 in MSRP 17 po letih (v EUR)

	Začetek	1	2	3	4	5
Izkaz finančnega položaja po MSRP 4						
Sredstva	0	13.995	27.989	37.354	47.755	1.698
Kapital in obveznosti	0	13.995	27.989	37.354	47.755	1.698
Kapital	0	578	852	1.418	1.636	1.698
Tekoči in zadržani poslovni izid	0	578	852	1.418	1.636	1.698
Obveznosti	0	13.417	27.137	35.936	46.119	0
Matematične rezervacije	0	13.417	27.137	35.936	46.119	0
Izkaz poslovnega izida po MSRP 4						
Prihodki od premij	0	20.393	16.310	15.004	12.747	11.979
Sprememba matematičnih rezervacij	0	-13.417	-13.720	-8.798	-10.183	46.119
Odhodki za škode	0	-3.040	-2.134	-5.737		-58.562
Finančni prihodki	0	0	268	543		922
Obratovalni stroški	0	-530	-462	-462	-424	-428
Stroški pridobivanja zavarovanj	0	-2.829	0	0	0	0
Poslovni izid sklada	0	578	263	550	189	29
Finančni prihodki iz lastnih virov	0	0	12	17	28	33
Poslovni izid zavarovalnice	0	578	274	567	218	61
Izkaz finančnega položaja po MSRP 17						
Sredstva	0	13.995	27.989	37.354	47.755	1.698
Kapital in obveznosti	0	13.995	27.989	37.354	47.755	1.698
Kapital						
Tekoči in zadržani poslovni izid	0	468	747	1.084	1.399	1.698
Obveznosti iz zavarovalnih pogodb	0	13.527	27.242	36.270	46.356	0
Sedanja vrednost bodočih den. tokov	-1.237	12.734	26.389	35.722	46.091	0
Prilagoditev za tveganje	26	17	7	5	2	0
Pogodbeno storitvena marža	1.210	777	845	543	264	0
Izkaz poslovnega izida po MSRP 17						
Zavarovalni prihodki	0	2.012	1.275	1.173	1.077	1.019
Odhodki za škode	0	-20	-10	-30	-22	-23
Obratovalni stroški	0	-530	-462	-462	-464	-469
Amortizacija stroškov prid. zavarovanj	0	-1.019	-561	-475	-410	-364
Sprememba v ocenah bodočih den. tokov	0	0	0	98	100	102
Rezultat iz izvajanja zav. storitev	0	443	242	305	282	266
Finančni prihodki	0	-1	270	545	725	927
Odhodki iz financiranja zavarovanja	0	25	-243	-528	-714	-922
Poslovni izid sklada	0	467	270	322	293	271
Finančni prihodki iz lastnih virov	0	1	10	15	22	28
Poslovni izid zavarovalnice	0	468	279	337	314	299

3.1.2.3 Prikaz evidentiranja vpliva spremembe diskontne stopnje na primeru

Pri ugotavljanju spremembe obrestne mere je pomembna opredelitev računovodske metodologije, in sicer ali se sprememba obrestne mere pripoznava preko izkaza poslovnega izida ali drugega vseobsegajočega donosa. Analiza vpliva je opravljena na sledečih predpostavkah:

- zavarovalnica ima klasificirana finančna sredstva v skupini po pošteni vrednosti preko drugega vseobsegajočega donosa, in sicer obveznice s fiksno obrestno mero;
- zavarovalnica vplive spremembe diskontne stopnje na vrednotenje zavarovalnih pogodb evidentira preko drugega vseobsegajočega donosa;
- v letu 3 se spremeni diskontna stopnja iz 2 % na 1 %;
- zavarovalnica ima popolnoma usklajene naložbe in obveznosti iz zavarovalnih pogodb, kar pomeni, da so ročnost, donosnost in denarni tokovi iz finančnih naložb popolnoma usklajeni z ročnostjo, donosnostjo in denarnimi tokovi iz obveznosti iz zavarovalnih pogodb;
- zavarovalnica v obdobju 5 let ne proda nobenih finančnih sredstev in že ob planiranju naložbenih aktivnosti ustrezno planira svojo likvidnost in ročnost naložb. Ostale predpostavke, ki se upoštevajo pri ocenjevanju bodočih denarnih tokov iz zavarovalnih pogodb ostajajo nespremenjene. Posledično se drugi vseobsegajoči donos nikoli ne sprost v poslovni izid, vendar se samo ponovno prevrednoti ob vsakem naknadnem merjenju.

Tabela 11 prikazuje primer izkaza finančnega položaja v primeru spremembe obrestne mere po MSRP 17 in po MSRP 4. Ker zavarovalnica vplive spremembe obrestne mere tako na strani finančnih sredstev kot tudi na strani obveznosti iz zavarovalnih pogodb evidentira preko drugega vseobsegajočega donosa, sprememba v obrestnih merah ob navedenih predpostavkah nima vpliva na poslovni izid zavarovalnice. To je tudi posledica popolne usklajenosti naložb in obveznosti iz zavarovalnih pogodb. V nasprotnem primeru bi prišlo do sproščanja drugega vseobsegajočega donosa v poslovni izid, ki bi se sproščal ob prodaji finančnih sredstev ali prekinitvi zavarovalnih pogodb. V nadaljevanju se bomo osredotočili samo na izkaz finančnega položaja, saj pri tem izkazu zaradi izbrane računovodske usmeritve in uporabljenih predpostavk lahko opazimo pomembno odstopanje med MSRP 4 in MSRP 17. Pri MSRP 4 lahko gibanje opazimo samo pri finančnih sredstvih. Samo finančna sredstva se namreč merijo po pošteni vrednosti (torej dvig obrestne mere vpliva na padec poštene vrednosti obveznic s fiksno obrestno mero), medtem ko se matematične rezervacije evidentirajo s pomočjo Zillmerjeve metode, na katero pa sprememba obrestne mere nima vpliva. Pri tej metodi se namreč za diskontiranje uporablja garantirana obrestna mera, ki je definirana s sklepom o višini maksimalne obrestne mere (sklep je bil sicer umaknjen 1. januarja 2016 z uveljavitvijo ZZavar-1).

Zaradi znižanja obrestne mere lahko v izkazu finančnega položaja opazimo prevrednotenje finančnih sredstev navzgor in oblikovanje pozitivnega presežka iz prevrednotenja. Iz analize lahko tako ugotovimo, da pri MSRP 4 obstajajo računovodska neskladja, ki izhajajo iz različnega načina vrednotenja. V našem primeru se namreč finančna sredstva vrednotijo po pošteni vrednosti, medtem ko se obveznosti vrednotijo po t.i. »nabavni vrednosti« (pri matematičnih rezervacijah ne govorimo o pravi nabavni vrednosti, ampak o tem, da se rezervacije vrednotijo po predpostavkah, kot so veljale ob pripoznanju police). Ta neskladja se lahko v določeni meri odpravljajo preko tako imenovanega računovodenja v senci (angl. *shadow accounting*), ki pa je le opcija, ki jo ponuja MSRP 4, ne pa zahteva. Računovodenje v senci se lahko uporabi le v primeru, kadar ima zavarovalnica finančna sredstva razvrščena v skupino po pošteni vrednosti preko drugega vseobsegajočega donosa (po MRS 39 je bila ta skupina imenovana razpoložljiva za prodajo). V tem primeru se nerealizirani dobički ali izgube evidentirajo v okviru presežka iz prevrednotenja (drugega vseobsegajočega donosa). Zavarovalnici je dovoljeno, da v tem primeru spremeni svoje računovodske usmeritve na način, da pripoznani nerealizirani dobički ali izgube iz prevrednotenja sredstev na enak način vplivajo tudi na strani obveznosti. Prilagoditev obveznosti iz zavarovalnih pogodb se v tem primeru pripozna v drugem vseobsegajočem donosu (IASB, 2004, člen 30). V kolikor zavarovalnice za evidentiranje finančnih sredstev uporabljajo druge skupine (npr. skupino finančnih sredstev po odplačni vrednosti ali po pošteni vrednosti preko izkaza poslovnega izida), zmanjševanje računovodskih neskladij ni mogoče, saj standard ne pozna drugih tehnik.

MSRP 17 tudi za obveznosti uvaja model vrednotenja, ki je podoben modelu poštene vrednosti. Zaradi tega lahko vidimo, da na drugi vseobsegajoči donos vpliva tako prevrednotenje finančnih sredstev, kot tudi prevrednotenje obveznosti iz zavarovalnih pogodb. Vpliv spremembe diskontne stopnje ima vedno nasprotujoči si učinek na sredstva in obveznosti, zaradi česar se zmanjša spremenljivost drugega vseobsegajočega donosa, ki ga povzroča sprememba obrestne mere, vendar samo v primeru usklajenosti finančnih sredstev in obveznosti ter v primeru sprejetih usklajenih računovodskih usmeritev.

V našem primeru izhajamo iz predpostavke, da ima zavarovalnica po MSRP 17 usklajene računovodske politike za vrednotenje sredstev in obveznosti. Vpliv spremembe obrestne mere se namreč izniči samo v primeru usklajenosti računovodskih usmeritev. V primeru, ko bi zavarovalnica imela različne računovodske usmeritve in bi na primer vrednotila finančna sredstva po pošteni vrednosti preko drugega vseobsegajočega donosa in obveznosti iz zavarovalnih pogodb preko izkaza poslovnega izida, bi tak način vrednotenja imel pomembne učinke na poslovni izid. Sprememba obrestne mere bi tako povzročala nihanje vrednosti v računovodskih izkazih.

V praksi ne moremo pričakovati, da se bo vpliv spremembe obrestne mere na finančna sredstva izničil z vplivom na obveznosti iz zavarovalnih pogodb. V realnosti namreč ni popolne usklajenosti sredstev in obveznosti, zaradi česar lahko predvidevamo, da bo vpliv

spremembe obrestne mere na finančna sredstva drugačne jakosti, kot bo vpliv spremembe obrestne mere na obveznosti iz zavarovalnih pogodb. Iz tega izhaja dodaten vir spremenljivosti.

Tabela 11: Evidentiranje spremembe obrestne mere po MSRP 4 in MSRP 17 (v EUR)

	Začetek	1	2	3	4	5
Izkaz finančnega položaja po MSRP 4						
Sredstva	0	13.995	27.978	40.922	52.124	1.289
Kapital in obveznosti	0	13.995	27.978	40.922	52.124	1.289
Kapital	0	578	840	1.604	1.665	1.289
Tekoči in zadržani poslovni izid	0	578	840	1.050	1.258	1.289
Drugi vseobsegajoči donos	0	0	0	554	407	0
Obveznosti	0	13.417	27.137	39.318	50.459	0
Matematične rezervacije	0	13.417	27.137	39.318	50.459	0
Izkaz finančnega položaja po MSRP 17						
Sredstva	0	13.995	27.989	41.171	52.267	1.363
Kapital in obveznosti	0	13.995	27.989	41.171	52.267	1.363
Kapital	0	468	735	860	1.175	1.363
Tekoči in zadržani poslovni izid	0	468	735	967	1.173	1.363
Drugi vseobsegajoči donos	0	0	0	-107	2	0
Iz finančnih sredstev	0	0	0	774	502	0
Iz finančnih obveznosti	0	0	0	-881	-499	0
Obveznosti iz zavarovalnih pogodb	0	13.527	27.254	40.311	51.091	0
Sedanja vrednost bodočih den. tokov	-1.237	12.734	26.703	39.966	50.928	0
Prilagoditev za tveganje	26	17	12	7	3	0
Pogodbena storitvena marža	1.210	777	540	338	160	0

3.2 Analiza vpliva vpeljave MSRP 17 na zavarovalno premijo slovenskega trga

V letu 2015 je obračunana premija slovenskih zavarovalnic znašala 1.409 milijona EUR (Slovensko zavarovalno združenje, b.l.). Od tega se je 483 milijonov EUR nanašalo na zdravstvena zavarovanja, 566 milijonov EUR na življenjska zavarovanja in 926 milijonov EUR na premoženjska zavarovanja. Na podlagi opravljene analize vpliva standarda na računovodske izkaze, prikazane v poglavju 3.1.2, je predstavljena ocena vpliva vpeljave MSRP 17 na ključne kazalnike uspeha (angl. *key performance indicators*, v nadaljevanju KPI), ki se uporabljajo na slovenskem zavarovalnem trgu. Ocena vpliva je pripravljena na podlagi statističnih podatkov, ki so bili razpoložljivi v trenutku priprave tega magistrskega dela. Med oceno in dejanskim vplivom zato utegne priti do pomembnih odstopanj, ki so posledica uporabe poenostavitve in razlik med predvidenim in dejanskim razvojem implementacije MSRP 17.

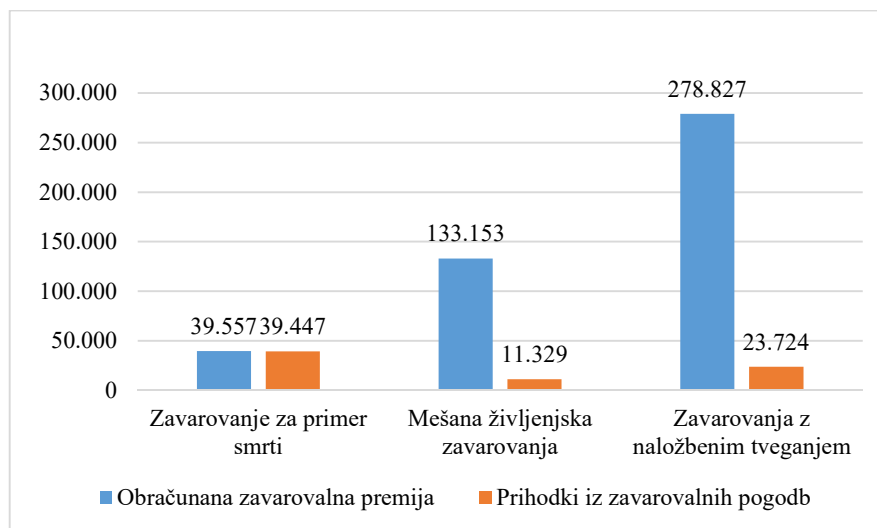

3.2.1 Zavarovalni prihodki

Analiza vpliva na prihodke, ki je obravnavana v nadaljevanju, je pripravljena ločeno glede na vrste življenjskih zavarovalnih produktov. Pri mešanih življenjskih zavarovanjih in življenjskih zavarovanjih, pri katerih zavarovanci prevzemajo naložbeno tveganje je vpliv največji, kar je posledica izločanja varčevalne komponente. Ker pri zavarovanjih za smrt varčevalne komponente ni, je posledično vpliv MSRP 17 na prihodke bistveno nižji.

Slika 4 prikazuje primerjavo prihodkov iz zavarovalnih pogodb po MSRP 17 z obračunano zavarovalno premijo po MSRP 4 v letu 2015. Kot izhaja iz Slike 4, lahko pričakujemo pomembno znižanje prihodkov iz zavarovalnih pogodb zavarovalnic. V letu 2015 so slovenske zavarovalnice beležile za 1.975 milijonov EUR prihodkov od premij, od tega 566 milijonov EUR od življenjskih zavarovanj. Ob predpostavki, da je delež prihodkov od zavarovalnih pogodb po MSRP 17 v celotnih obračunanih premijah enak deležu, kot izhaja iz analize primera vpliva na računovodske izkaze (Tabela 7), lahko sklepamo, da se bodo prihodki od življenjskih zavarovanj znižali za 83 %: iz 451 milijonov EUR prihodkov mešanih življenjskih zavarovanj in življenjskih zavarovanj pri katerih zavarovanci prevzemajo naložbena tveganja na 75 milijonov EUR. Znižanje je posledica prepovedi evidentiranja varčevalne komponente v okviru zavarovalnih prihodkov, kot je definirano v MSRP 17.85.

Slika 4: Vpliv vpeljave MSRP 17 na zavarovalne prihodke slovenskih zavarovalnic (v tisoč EUR)

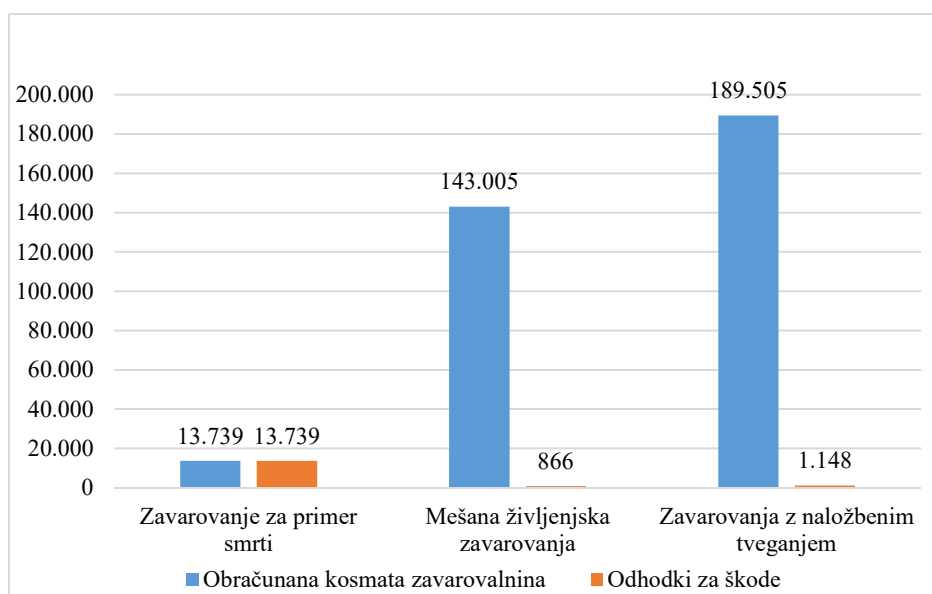

Vir podatkov: Slovensko zavarovalno združenje, Statistični podatki 2015, b.l.; lastni izračuni.

3.2.2 Odhodki za škode

Podobno kot pri zavarovalnih prihodkih se skladno z MSRP 17 tudi iz odhodkov za škode izloča varčevalna komponenta. Slika 5 prikazuje vpliv MSRP 17 na izkazane odhodke za škode slovenskih zavarovalnic, iz katere lahko opazimo, da so vplivi MSRP 17 na odhodke za škode podobni kot vplivi na zavarovalne prihodke.

Slika 5: Vpliv vpeljave MSRP 17 na odhodke za škode slovenskih zavarovalnic (v tisoč EUR)

Vir podatkov: Slovensko zavarovalno združenje, Statistični podatki 2015, b.l.; lastni izračuni.

Poleg zavarovalnih prihodkov in odhodkov za škode je eden izmed pomembnih kazalnikov v zavarovalništvu tudi škodni količnik. Ta je primernejši pokazatelj uspešnosti poslovanja zavarovalnice pri premoženjskih zavarovanjih, kot pa pri življenjskih zavarovanjih. Pri življenjskih zavarovanjih namreč ravno varčevalna komponenta in dolgoročnost zavarovanj povzročajo anomalije v izračunu škodnega količnika po MSRP 4. Pri zavarovalnicah, ki imajo zrel portfelj in imajo posledično visoko stopnjo zapadlosti portfelja, bo škodni količnik lahko celo pomembno presegal 100 %, kar pa ne pomeni, da to vpliva na poslovni izid zavarovalnice. Posledično se že danes pogosto zavarovalnice za namene internega poročanja poslužujejo prilagojenega načina izračuna škodnega količnika, pri katerem so v prihodkih od premij upoštevani samo prihodki od nevarnostne premije in v odhodke za škode so upoštevane samo škode brez izplačil varčevalnega dela zavarovalnine. Predvidevamo lahko, da bo ob uveljavitvi MSRP 17 škodni količnik, ki izhaja iz računovodskih izkazov, nekoliko drugačen. Namesto prihodkov od premij nastopijo prihodki od zavarovalnih pogodb, medtem ko se odhodki za škode pomembno vsebinsko spremenijo. V Tabeli 12 je prikazan izračun škodnih količnikov na primeru podatkov o poslovanju za leto 2015 kot izhaja iz računovodskih izkazov, pripravljenih po MSRP 4, in ocena škodnih količnikov, kot izhajajo

iz računovodskih izkazov, pripravljenih po MSRP 17. V izračunu je predpostavljeno, da bodo vrednosti posameznih postavk enake prikazanim podatkom v prikazanem primeru (Tabela 7).

Pri zavarovalnih vrstah, pri katerih premija vključuje pomembno varčevalno komponento, se bodo škodni količniki bistveno znižali. Pričakujemo lahko celo nižje količnike, kot bi jih danes zavarovalnice izračunale po t.i. prilagojenem načinu, ki ga uporabljajo za namene internega poročanja. Po MSRP 17 namreč prihodki iz zavarovalnih pogodb poleg nevarnostne premije vključujejo tudi vse preostale prihodke, ki so namenjene pokrivanju obratovalnih stroškov zavarovalnice, medtem ko se po prilagojenem načinu upošteva samo nevarnostno premijo.

Tabela 12: Vpliv vpeljave MSRP 17 na škodne količnike v slovenskih zavarovalnicah (v %)

Vrsta zavarovanja	Škodni količnik (MSRP 4)	Odhodki za škode v prihodkih od zavarovalnih pogodb (MSRP 17)
Zavarovanje za primer smrti	35	35
Mešana življenjska zavarovanja	107	8
Zavarovanja z naložbenim tveganjem	68	5

Vir podatkov: Slovensko zavarovalno združenje, b.l.; lastni izračuni.

3.2.3 Kapital

Kapital je eden od pomembnejših elementov računovodskih izkazov in ga podrobno analizirajo investitorji, lastniki in drugi uporabniki računovodskih informacij. Na 31.12.2015 je kapital, ki izhaja iz bilanc življenjskega zavarovanja slovenski zavarovalnic, znašal 542 milijonov EUR. Od tega se 95 milijonov EUR nanaša na presežek iz prevrednotenja in 86 milijonov EUR na zadržani in čisti poslovni izid. To so postavke, ki bodo v okviru kapitala pod največjim vplivom vpeljave MSRP 17 (Slovensko zavarovalno združenje, b.l.).

Največji del presežka iz prevrednotenja slovenskih zavarovalnic se nanaša na prevrednotenje finančnih naložb. Presežki izhajajo iz časov, ko so zavarovalnice kupovale vrednotne papirje po visokih obrestnih merah, tj. v času gospodarske krize, ko je imela slovenska obveznica visoko zahtevano obrestno mero. Tekom preteklih treh let smo na trgu obrestnih mer beležili pomembna znižanja obrestne mere, ki so vplivale na zvišanje poštene vrednosti naložb.

Ker MSRP 17 tudi na strani obveznosti iz zavarovalnih pogodb uvaja evidentiranje vplivov spremembe obrestne mere v računovodskih izkazih, bo to imelo pomemben vpliv na izkazan presežek iz prevrednotenja oziroma drugi vseobsegajoči donos, seveda ob predpostavki, da se bodo zavarovalnice odločile za evidentiranje spremembe preko vseobsegajočega donosa.

V primeru izbire računovodske usmeritve vrednotenja obveznosti iz zavarovalnih pogodb preko izkaza poslovnega izida bodo imele spremembe obrestne mere vpliv na finančne prihodke ali odhodke. V kolikor bodo obrestne mere tudi v prihodnosti ostale nizke, lahko pričakujemo, da se bo po MSRP 17 zaradi prevrednotenja obveznosti iz zavarovalnih pogodb evidentiral negativen presežek iz prevrednotenja oziroma drugi vseobsegajoči donos, saj se v primeru znižanja obrestnih mer bodoči denarni tokovi diskontirajo z nižjo obrestno mero, zaradi česar znesek obveznosti iz zavarovalnih pogodb raste. Dvig obveznosti iz zavarovalnih pogodb lahko povzroči pomembno znižanje presežka iz prevrednotenja.

Največji del obveznosti slovenskih zavarovalnic (življenjska zavarovanja) po statističnih podatkih na dan 31.12.2015 sestavljajo matematične rezervacije in kosmate zavarovalno-tehnične rezervacije v korist življenjskih zavarovancev, ki prevzemajo naložbeno tveganje: kar 64 % rezervacij pripada matematičnim rezervacijam. Ob predpostavki, da večji del matematičnih rezervacij izhaja iz mešanih življenjskih zavarovanj, ima pomemben vpliv na preneseni poslovni izid 47. člen MSRP 17, ki opredeljuje pripoznavanje izgube prvega dneva. Le-ta pravi, da mora zavarovalnica že ob pripoznanju pogodbe, ki je nedobičkonosna, pripoznati celotno izgubo v poslovnem izidu. MSRP 17 namreč prepoveduje agregacijo nedonosnih pogodb z donosnimi pogodbami, tako da bi se izgube iz enega dela portfelja kompenzirale z znižanjem pogodbene storitvene marže.

Portfelji slovenskih zavarovalnic vključujejo tudi pogodbe, ki so bile sklenjene 10 in več let nazaj. V tistem obdobju so bile za tržne razmere značilne bistveno drugačne, višje obrestne mere, ki so jih zavarovalnice takrat jamčile in jih jamčijo še danes v teh zavarovalnih produktih. Ker so se obrestne mere znižale, so ti produkti postali nedobičkonosni. Ob prehodu na MSRP 17 bo potrebno izgubo iz tega naslova (v kolikor bo takrat še obstajala) pripoznati v prenesenem poslovnem izidu, kar utegne imeti pomemben vpliv na kapital zavarovalnic.

4 PRIMERJAVA MSRP 17 S SOLVENTNOSTJO II

1.1.2016 je v Sloveniji v veljavo stopila nova zakonodaja, ki ureja kapitalsko ustreznost zavarovalnic: Solventnost II. Ob začetku nastajanja Solventnosti II je njegov razvoj hodil z roko v roki z razvojem MSRP 17. Vendar pa končno objavljen MSRP 17 razkriva kar nekaj razlik med obema poročevalskima okvirjema.

Nekatere glavne razlike izhajajo že iz same primerjave bilance stanja po Solventnosti II in izkazom finančnega položaja po MSRP 17:

- Solventnost II ne pozna pojma pogodbene storitvene marže, saj je ta namenjen razporejanju poslovnega izida iz zavarovalnih pogodb tekom trajanja zavarovalne pogodbe. Ker Solventnost II pozna samo bilanco stanja, ne pa tudi izkaza poslovnega izida, se celoten pričakovan dobiček iz zavarovalnih pogodb evidentira med t.i.

uskladitvenimi rezervami, ki so poleg drugih kategorij kapitala namenjene pokrivanju solventnostih kapitalskih zahtev.

- Najboljša ocena bodočih denarnih tokov ima sicer pri obeh okvirih enake osnove, vendar pa je diskontna stopnja različna, kar posledično pomeni različno vrednost obeh vrednosti za potrebe Solventnosti II in MSRP 17.
- Prilagoditev za tveganje, ki jo pozna MSRP 17, je opredeljena drugače kot marža za tveganje (angl. *risk margin*), ki jo pozna Solventnost II. Solventnost II natančno opredeljuje način izračuna marže za tveganje, medtem ko MSRP 17 pušča zavarovalnicam proste roke pri izbiri metode.

Slika 6 prikazuje glavne razlike med izkazom finančnega položaja po MSRP 4, MSRP 17 in bilanco stanja po Solventnosti II. Večina razlik nastaja na strani obveznosti zaradi različne interpretacije obveznosti iz zavarovalnih pogodb. Ker je glavni namen priprave bilance stanja po Solventnosti II namenjen ugotavljanja višine lastnih virov, ki pokrivajo kapitalske zahteve, se v njej ne evidentira ločeno pogodbeno storitvene marže, pač pa je ta evidentirana v okviru t.i. presežka sredstev nad obveznosti. Solventnost II se ne ukvarja z izkazom poslovnega izida, saj ni namenjena ugotavljanju uspešnosti poslovanja, vendar zgolj finančni stabilnosti zavarovalnice, zaradi česar je koncept pogodbene storitvene marže nepotreben, medtem ko je pri MSRP 17 nujno potreben zaradi ugotavljanja poslovnega izida zavarovalnice.

Slika 6: Primerjava izkaza finančnega položaja po MSRP 4, MSRP 17 z bilanco stanja po Solventnosti II

MSRP 4		MSRP 17		Solventnost II						
Sredstva	Obveznosti	Sredstva	Obveznosti	Sredstva	Obveznosti					
Finančna sredstva (MRS 39)	Po pošteni vrednosti preko kapitala (AFS)	Finančna sredstva (MSRP 9)	Po pošteni vrednosti preko kapitala (FV/OCI)	Finančna sredstva	Presežek sredstev nad obveznostmi					
	Po odplačni vrednosti (HTM in L&R)		Po odplačni vrednosti (HTM in L&R)			Obveznosti iz zavarovalnih pogodb (MSRP 4): Vrednotenje vezano na lokalno zakonodajo (načelo previdnosti, Zillmerjeva metoda)	Obveznosti iz zav. pogodb (MSRP 17)	Pogodbeno storitvena marža	Prilagod. za tveganje	Najboljša ocena bodočih den. tokov, vključujoč opcije in garancije.
	Po pošteni vrednosti preko poslovnega izida (FV&PL)		Po pošteni vrednosti preko poslovnega izida (FV&PL)							

Povzeto in prirejeno po IASB, IFRS 4, 2004; IASB, IFRS 17, 2017a; Delegirana uredba komisije (EU) 2015/35.

Kljub vpeljavi MSRP 17 v zavarovalnice, bodo le-te tudi v prihodnosti dolžne pripravljati ločeno poročilo za potrebe regulatorja in ločeno poročilo za potrebe računovodskega poročanja. Ne glede na vplive MSRP 17 na kapital zavarovalnice (kot izhaja iz računovodskih izkazov), pa vpeljava MSRP 17 ne bi smela imeti vpliva na kapitalsko ustreznost zavarovalnic. Delegirana uredba v Poglavju IV opredeljuje način določanja lastnih virov zavarovalnice, pri čemer je ključni sestavni del ugotavljanje presežka lastnih virov nad zahtevanim kapitalom. Zahtevani kapital se izračunava po standardni formuli ali internem modelu, medtem ko so lastni viri določeni s pomočjo bilance stanja, ki se pripravlja v skladu z določili Solventnosti II. Lastna sredstva so sestavljena iz¹⁰:

- osnovnega kapitala;
- vplačanega presežka kapitala;
- podrejenih obveznosti;
- uskladitvenih rezerv.

Pričakujemo lahko, da vpeljava MSRP 17 ne bo vplivala na višino osnovnega kapitala, in vplačanega presežka kapitala, saj ti zneski izhajajo iz uradnih računovodskih listin, kot je na primer izpis iz sodnega registra. Zato moramo pod drobnogled podrobno vzeti samo uskladitvene rezerve.

Uskladitvene rezerve so sestavljene iz presežka sredstev nad obveznostmi, ki se izračuna vrednost sredstev, zmanjšane za obveznosti in (Delegirana uredba komisije (EU) 2015/35, 70. člen):

- lastne delnice;
- pričakovano izplačilo dividend;
- lastna sredstva, ki so že vključena v lastne vire (npr. osnovni kapital, vplačan presežek kapitala, itd.);
- omejena lastna sredstva (angl. *ring-fenced funds*);
- vrednost udeležb v finančnih in kreditnih institucijah.

Iz zgoraj opisane opredelitve izhaja, da ne glede na to, da MSRP 17 vpliva na postavko kapitala v računovodskih izkazih, in sicer na preneseni in na tekoči poslovni izid, to nima vpliva na lastne vire, saj so ti določeni v višini presežka sredstev nad obveznostmi, ki izhaja iz bilance stanja, pripravljene po Solventnosti II. Do spremembe v kapitalski ustreznosti lahko izhaja le posredno preko izločanja pričakovanih dividend, ki pa temeljijo na načrtovanem poslovnem izidu, na katerega bo vpeljava MSRP 17 seveda vplivala. Lastniki

---

¹⁰ Naveden seznam postavk lastnih sredstev ni vseobsegajoč in se nanaša samo na najbolj pogoste postavke, ki so vključene v lastna sredstva slovenskih zavarovalnic. Natančno je seznam lastnih sredstev opredeljen v 69. členu Delegirane uredbe.

zavarovalnice bi se posledično lahko odločili za spremembo dividende politike, zaradi česar bi se spremenil znesek, za katerega zavarovalnica zmanjšuje lastna sredstva.

4.1 Namen poročanja

Namen MSRP 17 je osredotočen na pripravo računovodskih izkazov. Mednarodni standardi računovodskega poročanja nudijo okvir poročanja, ki omogočajo primerjavo informacij, ki jih dobimo v računovodskih izkazih. Cilj standardov je zato pošten predstavitev poslovnih dogodkov v računovodskih izkazih. Poleg samih računovodskih izkazov pa MSRP 17 podrobno ureja tudi razkritja k računovodskim izkazom, saj so ta pomemben element, potreben za pravilno razumevanje računovodskih izkazov (Duran, 2011, str. 2).

Za razliko od MSRP, je namen priprave bilance stanja po Solventnosti II predvsem zagotavljati osnovo za regulacijo zavarovalniškega trga. Solventnost II poleg same priprave bilance stanja ureja tudi izračun kapitalske ustreznosti, upravljanje s tveganji in še vrsto drugih področij (Duran, 2011, str. 2).

4.2 Opredelitev okvira

Pri opredelitvi področja uporabe obstajajo pomembne razlike med MSRP 17 in Solventnostjo II. MSRP 17 se uporablja pri vseh pogodbah, ki v skladu s standardom izpolnjujejo pogoje, ki opredeljujejo zavarovalno pogodbo. Opredelitev zavarovalne pogodbe po MSRP 17 se v primerjavi z obstoječim standardom MSRP 4 ni bistveno spremenila, saj je pri obeh temeljna komponenta zavarovalne pogodbe obstoj pomembnega zavarovalnega tveganja (Visser, 2015, str. 2).

Solventnost II se namesto na vrsto pogodbe osredotoča na vrsto gospodarske družbe in je tako zavezujoča za vse zavarovalnice, ne glede na to ali izdaja zavarovalne ali finančne pogodbe. To pomeni, da morajo vse družbe, ki so registrirane za opravljanje zavarovalnih poslov, upoštevati določbe Solventnosti II za svoje celotno poslovanje, ne glede na vrsto pogodb, ki jih sklepajo (Visser, 2015, str. 2).

Posledično lahko različen način opredelitve področja privede do tega, da:

- družba, ki je registrirana za opravljanje zavarovalnih poslov, svojih pogodb ne vrednoti po MSRP 17, četudi je hkrati zavezana k uporabi določil Solventnosti II. Primer take situacije so finančne pogodbe ali
- ko gospodarska družba, ki ne izvaja dejavnosti zavarovanja, vrednoti svoje pogodbe v skladu z MSRP 17, hkrati pa ni zavezana k poročanju po Solventnosti II. Primer takšne situacije na slovenskem prostoru so pokojninske družbe, ki sicer niso zavezane k uporabi Solventnosti II, vendar pa imajo dovoljenje za opravljanje zavarovalnih poslov

izplačevanja rent in morajo zato že danes za računovodsko poročanje uporabljati MSRP 4, kasneje bodo pa tudi one prešle na MSRP 17.

4.3 Pripoznavanje zavarovalne pogodbe in pogodbene meje

MSRP 17 opredeljuje kot ocenjene denarne tokove, ki so znotraj pogodbenih mej, samo tiste denarne tokove, ki nastajajo znotraj pogodbenih mej obstoječih pogodb. Zavarovalnica odpravi pripoznanje zavarovalne pogodbe v svojih računovodskih izkazih (IASB, 2016a, člen 74):

- ko zavarovalnici ni potrebno več nuditi kritja in zavarovanec nima pravice do obnovitve ali
- ko ima zavarovalnica pravico ponovno oceniti tveganje posameznega zavarovanca oz. portfelja zavarovalnih pogodb in ponovno določiti ceno (zavarovalno premijo), ki bo odražala to spremembo tveganja.

Vsebinsko gledano je opredelitev pogodbenih mej po Solventnosti II podobna opredelitvi v MSRP 17.34. Solventnost II namreč v 18. členu Delegirane uredbe (EU) 2015/35 pogodbene meje opredeljuje kot:

- prihodnji datum, na katerega ima zavarovalnica ali pozavarovalnica enostransko pravico prekiniti pogodbo;
- prihodnji datum, na katerega ima zavarovalnica ali pozavarovalnica enostransko pravico, da zavrne premije, plačljive v skladu s pogodbo ali
- prihodnji datum, na katerega ima zavarovalnica ali pozavarovalnica enostransko pravico, da spremeni višino premije ali višino izplačila upravičenj, plačljivih s skladu s pogodbo, na tak način, da premije v celoti odražajo tveganja.

Posebnost, ki jo obravnava MSRP 17, pa obstaja pri opredelitvi začetka pripoznanja zavarovalne pogodbe in jo prikazuje Slika 7. Družba, ki izda zavarovalno pogodbo (običajno bo to zavarovalnica), mora to pogodbo pripoznati po datumu, ki je prvi izmed naslednjih:

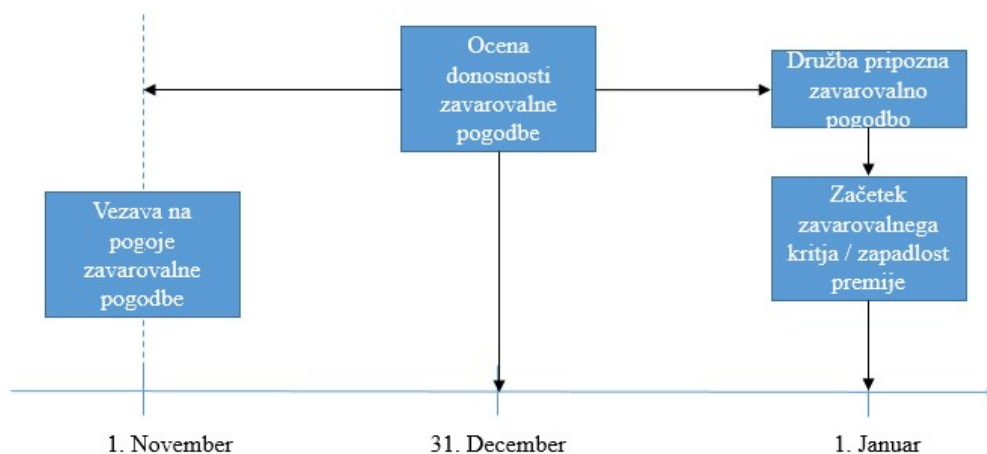
- datum začetka kritja zavarovalne pogodbe;
- datum, ko zapade prvo plačilo zavarovalne premije ali
- datum, na katerega dejstva in okoliščine nakazujejo, da je portfelj zavarovalnih pogodb, kateremu bo pripadala dotična zavarovalna pogodba, postal nedonosen.

O datumu pripoznanja po Solventnosti II govori 17. člen Delegirane uredbe: »Zavarovalnice in pozavarovalnice pripoznajo zavarovalno ali pozavarovalno obveznost na dan, ko podjetje postane stranka pogodbe, ki povzroči obveznost, ali na dan, ko začne teči zavarovanje ali pozavarovanje, odvisno od tega, kaj nastopi prej«. Primerjava opredelitve po MSRP 17 in po Solventnosti II izkazuje razliko pri pripoznanju pogodb, pri katerih datum, na katerega

dejstva in okoliščine nakazujejo, da je portfelj zavarovalnih pogodb, kateremu bo pripadala dotična zavarovalna pogodba, postal nedonosen, kar je opredeljeno po MSRP 17, medtem ko Solventnost II tega pogoja ne opredeljuje.

Slika 7: Pripoznavanje zavarovalne pogodbe v skladu z MSRP 17

Vir: KPMG, *New on the Horizon: Insurance Contracts*, 2013, str. 28.

4.4 Diskontna stopnja

MSRP 17 uporablja na principu temelječ pristop pri opredelitvi diskontne stopnje, ki jo zavarovalnica lahko uporablja pri diskontiranju bodočih denarnih tokov. Diskontna stopnja se lahko določi po metodi od spodaj navzgor ali od zgoraj navzdol. Za vrednotenje zavarovalnih pogodb je potrebno opredeliti diskontno stopnjo, ki odraža karakteristike zavarovalne pogodbe (npr. ročnost, tečaj in likvidnost) (Visser, 2015, str. 2).

Solventnost II po drugi strani natančno opredeljuje diskontno stopnjo, ki temelji na netveganih donosih, natančneje na prilagojeni krivulji netvegane obrestne mere, ki temelji na stopnjah obrestne zamenjave. Solventnost II dovoljuje, a le pod zelo strogimi pogoji, uporabo uskladitvene prilagoditve (angl. *matching adjustment*), ki omogoča prilagoditev diskontne stopnje glede na pričakovano donosnost sredstev, ki pokrivajo obveznosti (Visser, 2015, str. 2).

Tabela 13 prikazuje primerjavo pogleda obeh okvirov na diskontno stopnjo. Iz primerjave zahtev lahko sklepamo, da bo diskontna stopnja, uporabljena za potrebe priprave računovodskih izkazov, višja, kot je tista, ki jo določa Solventnost II, saj zahteva prilagoditev obrestne mere za karakteristike denarnih tokov, ki izhajajo iz zavarovalnih pogodb.

Tabela 13: Primerjava diskontne stopnje po MSRP 17 in Solventnosti II

	MSRP 17	Solventnost II
Metoda in referenčna krivulja	Metoda ni predpisana, standard opredeljuje zgolj uporabo pristopa od zgoraj navzdol ali od spodaj navzgor.	Krivulja donosnosti
Ekstrapolacija	Ni predpisano	Definirana s strani EIOPA (European Insurance and Occupational Pension Authority)
Prilagoditve	Zahteva prilagoditve glede na karakteristike obveznosti, vključujoč prilagoditev za likvidnost. Način prilagoditve ni natančno predpisan.	Zahteva prilagoditve za ujemanje in spremenljivost (angl. <i>matching and volatility adjustment</i>). Natančno jo predpisuje EIOPA. Potrebna pridobitev dovoljenja regulatorja.
Posledice	Svoboda pri določanju diskontne stopnje	Natančno določena pravila

Povzeto in prirejeno po IASB 2013, Visser 2015 in Delegirana uredba komisije (EU) 2015/3.

4.5 Prilagoditev za tveganje

MSRP 17 pozna prilagoditev za tveganje, medtem ko Solventnost II govori o marži za tveganje. Ta dva na prvi pogled podobna pojma imata v ozadju povsem različno vsebino: prilagoditev za tveganje odraža kompenzacijo za negotovost glede višine in časovne razporeditve denarnih tokov, medtem ko marža za tveganje definira znesek, ki je dodatek k pričakovanim bodočim denarnim tokovom, ki bi ga drug zavarovatelj zahteval v zamenjavo za prevzem obveznosti, ki izhajajo iz zavarovalnih pogodb.

Metodologija izračuna prilagoditve za tveganje v MSRP 17 ni natančno predpisana, kar daje zavarovalnicam razmeroma proste roke pri določanju prilagoditve in hkrati omogoča, da zavarovalnica uveljavi svoj pogled na zavarovalna tveganja, ki jih nosi. Možnost izbire metode in načina vrednotenja prilagoditve za tveganje lahko tudi poveča kompleksnost vpeljave MSRP 17, saj bodo morale biti zavarovalnice sposobne zagotavljati pojasnila, ki bodo utemeljevale ustreznost izbrane metode. Hkrati MSRP 17 zahteva razkritje stopnje zaupanja, katere izračun bodo morale zagotoviti zavarovalnice. V primerjavi z MSRP 17 je Solventnost II natančno opredelila maržo za tveganje, pri čemer je le-ta odvisna od stroškov kapitala (angl. *cost of capital*) in projiciranih bodočih kapitalskih zahtev referenčne zavarovalnice (Delegirana uredba, 37. člen). Pri tem je referenčno podjetje opredeljeno kot druga zavarovalnica ali pozavarovalnica, ki nima nobenih drugih tveganj kot tista, ki izhajajo iz prevzetih zavarovalnih pogodb. Tabela 14 prikazuje vsebinsko primerjavo med prilagoditvijo za tveganja po MSRP 17 in maržo za tveganje po Solventnosti II.

Tabela 14: Primerjava prilagoditve za tveganje in marže za tveganje

	Prilagoditev za tveganje po MSRP 17	Marža za tveganje po Solventnost II
Vsebina	Kompenzacija, ki jo zahteva zavarovalnica v zameno za negotovost v denarnih tokovih.	Vrednost, ki jo zahteva zavarovalnica v zameno za prevzem obveznosti iz zavarovalnih pogodb.
Metoda	Ni predpisana.	Cost-of-capital metoda: Upošteva se projekcije zahtevanega solventnostnega kapitala ob določenih predpostavkah in 6 % strošek kapitala.
Diverzifikacija	Diverzifikacija, upoštevana pri določanju cenikov.	Na nivoju celotne zavarovalnice.
Razkritja	Prevod rezultatov v stopnje zaupanja (kvantili).	Ni dodatnih zahtev po razkritjih.
Posledice	Svoboda pri določanju prilagoditve za tveganje.	Natančno določena pravila v Delegirani uredbi.

Povzeto in prirejeno po IASB 2013, Visser 2015 in Delegirana uredba komisije (EU) 2015/3.

SKLEP

MSRP 17 bo stopil v veljavo 1.1.2021 in bo prinesel na trg zavarovalništva pomembne spremembe, ki bodo vplivale na vse deležnike in uporabnike računovodskih izkazov. Pripravljen je bil z namenom doseganja sledečih ključnih ciljev pri evidentiranju zavarovalnih pogodb (IASB, 2016b; str. 3):

- primerljivost računovodskih izkazov;
- pridobitev kvalitetnejših in bolj relevantnih informacij o finančnem uspehu zavarovalnice (npr. prikaz vira zaslužka zavarovalnice);
- uskladitev pripoznavanja poslovnega izida zavarovalnice tekom dobe trajanja zavarovanja glede na nudenje storitev zavarovancu.

V okviru računovodskih izkazov zavarovalnic se ne bodo več evidentirali prihodki od premij, pač pa zavarovalni prihodki. Ta pojma se med seboj pomembno razlikujeta: poenostavljeno gledano prihodki od premij vključujejo varčevalno komponento, medtem ko zavarovalni prihodki te komponente ne vključuje. Trenutno zavarovalnice merijo svoj tržni delež v odvisnosti od prihodkov od premij. V kolikor bodo zavarovalnice začele meriti tržni delež glede na prihodke od zavarovalnih pogodb lahko pričakujemo pomembne premike na slovenskem zavarovalnem trgu. Kot izhaja iz naše analize vpliva uvedbe MSRP 17 na slovenski zavarovalni trg, lahko pričakujemo znižanje prihodkov iz naslova življenjskih zavarovanj kar za 83 %.

MSRP 17 v primerjavi z MSRP 4 podaja tudi veliko bolj relevantne informacije, s pomočjo katerih lahko bralec računovodskih izkazov ugotovi dobičkonosnost zavarovanj, kvaliteto preteklih ocen zavarovalnice ter vpliv spremenjenih okoliščin in zunanjih dejavnikov na njeno poslovanje. Bralcu podatke podaja na način, ki omogoča jasno razločevanje med posledicami različnih vplivov in mu s tem omogoča boljšo analizo poslovanja zavarovalnice, s čimer bo IASB dosegla cilj, ki si ga je zastavila. Poleg bolj relevantnih informacij MSRP 17 z bolj natančno opredelitvijo načina evidentiranja poslovnih dogodkov povečuje konsistentnost in primerljivost pri vrednotenju zavarovalnih pogodb. To lahko pričakujemo tako pri načinu obravnave posameznih poslovnih dogodkov med različnimi zavarovalnicami kot tudi pri pripravi in predstavitvi samih računovodskih izkazov, kar bo povečalo primerljivost izkazov zavarovalnice z računovodskimi izkazi drugih gospodarskih družb. K temu bo najbolj pripomogla izločitev varčevalne komponente iz poslovnega izida zavarovalnice. Zadnji cilj IASB je bil uskladitev poslovnega izida tekom trajanja zavarovanja z nudenjem storitev zavarovancem. Ta cilj je dosežen preko pogodbeno storitvene marže, ki opravlja funkcijo razmejevanja poslovnega izida iz zavarovalnih pogodb tekom celotnega trajanja zavarovalnega kritja.

Vsi naštetih razlogi nakazujejo, da so bili cilji IASB z sprejemom MSRP 17 doseženi in da lahko z njegovo vpeljavo 1. 1. 2021 pričakujemo bolj relevantne, bolj pregledne in poenotene računovodske izkaze zavarovalnic. Vendar pa je potrebno pri tem izpostaviti, da je način evidentiranja poslovnih dogodkov bistveno kompleksnejši in da od bralca zahteva visoko stopnjo znanja.

Pri presoji primerljivosti med okvirom poročanja po Solventnosti II in po MSRP 17 smo ugotovili nekatere pomembne razlike. Do razlike prihaja že iz samega principa obeh okvirov poročanja. Medtem ko način vrednotenja pri Solventnosti II temelji na pravilih, se MSRP 17 bistveno manj specifično opredeljujejo glede samih metod in načinov vrednotenja. MSRP 17 je na principih temelječ standard, kar zahteva večjo količino argumentacije pri izbiri modela vrednotenja. Do razlike prihaja tudi pri načinu prikazovanja nezasluženih dobičkov. Le-ti se pri Solventnosti II ob pripoznanju pogodbe izkažejo v okviru lastnih sredstev, medtem ko MSRP 17 te dobičke zaklene v pogodbeno storitveno maržo in jih enakomerno sprošča v poslovni izid. Diskontna stopnja, ki se uporablja za diskontiranje bodočih denarnih tokov za potrebe Solventnosti II, izhaja iz netvegane obrestne mere, medtem ko po MSRP 17 diskontna stopnja odraža karakteristike obveznosti iz zavarovalnih pogodb. Zato v bodoče ne moramo pričakovati enotnega poročanja niti za potrebe nadzora niti za potrebe računovodskega poročanja.

LITERATURA IN VIRI

1. Adriatic Slovenica d.d. (2016). *Letno poročilo Adriatic Slovenica d.d.* Koper: Adriatic Slovenica d.d.
2. Agencija za zavarovalni nadzor. (2017). *Poročilo agencije za zavarovalni nadzor za leto 2016.* Ljubljana: Agencija za zavarovalni nadzor.
3. Anderson, J. (1999). *Commutation functions.* U.S.A: Society of Actuaries.
4. Delegirana uredba komisije (EU) 2015/35 z dne 10. oktobra 2014 o dopolnitvi Direktive 2009/138/ES Evropskega parlamenta in Sveta o začetku opravljanja in opravljanju dejavnosti zavarovanja in pozavarovanja (Solventnost II). *Uradni list EU*, št. L12.
5. Duran, P. (2011). *IFRS Phase 2 for insurance vs. Solvency II.* Najdeno 11. avgusta 2016 na spletnem naslovu <https://www.soa.org/Files/Pd/2011-hk-ifrs-duran-28.pdf>.
6. Gerber, H. (1997). *Life Insurance Mathematics* (3rd ed). Zurich: Springer.
7. IASB-International accounting standard board. (2003). *International Accounting Standard 39 – Financial Instruments: recognition and Measurment.* London: IASCF.
8. IASB-International accounting standard board. (2004). *International Financial Reporting Standard 4 - Insurance contracts.* London: IASCF.
9. IASB-International accounting standard board. (2011). *International Financial Reporting Standard 13 – Fair Value Measurment.* London: IASCF.
10. IASB-International accounting standard board. (2013). *Insurance Contracts (Exposure draft).* London: IFRS Foundation Publication Department.
11. IASB-International accounting standard board. (2014). *International Financial Reporting Standard 9 – Financial Instruments.* London: IASCF.
12. IASB-International accounting standard board. (2015). *IASB Staff Paper (Illustrative examples).* Najdeno 14 Aprila 2016 na spletnem naslovu <http://www.ifrs.org/Current-Projects/IASB-Projects/Insurance-Contracts/Documents/2015/Illustrative-examples-March-2015.pdf>.
13. IASB-International accounting standard board. (2016a). *Insurance Contract Project Overview.* London: IFRS Foundation.
14. IASB-International accounting standard board. (2016b). *Due Process overview.* London: IFRS Foundation.
15. IASB-International accounting standard board. (2016c). *IASB Staff Paper (Effect of board redeliberations on the 2013 Exposure Draft Insurance Contracts).* Najdeno 24. marca 2016 na spletnem naslovu <http://www.ifrs.org/Current-Projects/IASB-Projects/Insurance-Contracts/Documents/2016/290116-Effect-of-redeliberations-on-the-ED.pdf>.
16. IASB-International accounting standard board. (2017a). *IFRS 17 Insurance Contracts.* London: IFRS Foundation.
17. IASB-International accounting standard board. (2017b). *Basis for Conclusion on IFRS 17 Insurance Contracts:* IFRS Foundation.
18. International Financial Reporting Standard Foundation. (b.l.). *Work plan for IFRS – Insurance Contract.* Najdeno 23. septembra 2016 na spletnem naslovu

<http://www.ifrs.org/current-projects/iasb-projects/insurance-contracts/Pages/insurance-contracts.aspx>.

19. KPMG (2013). *New on the horizon: Insurance Contracts. A new world for insurance*. London: KPMG IFRG Limited.
20. Milevsky, M. (2006). *The Calculus of Retirement Income*. New York: Cambridge University Press.
21. Mörec, B. (2008). MSRP – računovodenje zavarovalnih pogodb pri zavarovancu. *Zavarovalniški horizont*, 4(4), 71-81.
22. Otzen, S. (2016). *Understanding IFRS 4, Phase II*. Budapest: European Actuarial Academy.
23. Repek, S. (2013). Analiza zavarovalno-tehničnih rezervacij mešanega življenjskega zavarovanja v okviru Solventnosti 2. *Zavarovalniški horizont*, 9(1), 65-92.
24. Sklep o letnem poročilu in trimesečnih računovodskih izkazih zavarovalnic (SKL 2009). *Uradni list RS* št. 47/09, 57/09 popr., 99/10, 47/11, 62/13, 89/14.
25. Sklep o podrobnejših pravilih in minimalnih standardih za izračun zavarovalno-tehničnih rezervacij. *Uradni list RS* št. 3/01, 69/01, 85/05, 66/08, 94/14.
26. Sklep o podrobnejšem načinu vrednotenja knjigovodskih postavk in sestavljanju računovodskih izkazov. *Uradni list RS* št. 95/02, 30/03, 128/06.
27. Sklep o višini maksimalne obrestne mere. *Uradni list RS* št. 95/14.
28. Sklep o prvi sestavi računovodskih poročil zavarovalnic v skladu z mednarodnimi standardi računovodskega poročanja. *Uradni list RS* št. 10/05.
29. Slovensko zavarovalno združenje. (b.l.). V *Statistični podatki 2015*. Najdeno 5. junija 2017 na spletni strani <http://www.zav-zdruzenje.si/statisticni-podatki-2015/>.
30. Strokovni svet SAD (2008). Smernica št. 1 SAD: Vpeljava MSRP 4 v podjetje. *Zavarovalniški horizont*, 4(1), 69-83.
31. Visser, E., McEneaney, D. (2015). IFRS 4 Phase II Comparison with Solvency II and MCEV. Najdeno 11. avgusta 2016 na spletnem naslovu <http://www.milliman.com/uploadedFiles/insight/2015/ifrs-4-phase-2-comparison.pdf>.
32. Zakon o gospodarskih družbah (ZGD-1). *Uradni list RS*, št. 65/09 - UPB, 33/11, 91/11, 100/11 - skl. US, 32/12, 57/12, 44/13 - Odl. US: 82/13, 55/15 in 15/17.
33. Zakon o zavarovalništvu (ZZavar). *Uradni list RS* št. 99/10 – ZZavar UPB7, 90/12, 102/12, 56/13, 63/13 - ZS-K, 66/14, 92/14 in 93/15-ZZavar-1.
34. Zakon o zavarovalništvu (ZZavar-1). *Uradni list RS* št. 93/15.
35. Zavarovalnica Triglav d.d. (2016). *Letno poročilo Zavarovalnice Triglav d.d.* Ljubljana: Zavarovalnica Triglav d.d.
36. Zielke, C. (2005). *IFRS für Versicherer: Hintergründe und Auswirkungen*. Wiesbaden: Gabler.

PRILOGE

KAZALO PRILOG

Priloga 1: Terminološki seznam.....	1
Priloga 2: Seznam uporabljenih kratic	2

PRILOGA 1: Terminološki seznam

International Accounting Standard Board – Odbor za mednarodne računovodske standarde

Principle based – Na načelih temelječ

Liability adequacy test – Test ustreznosti rezervacij

Actuarial funding – Aktuarsko financiranje

Basis for conclusion – Podlage za MSRP

Deferral and matching principle – Princip časovnega razmejevanja in usklajevanja

Contractual service margin – Pogodbena storitvena marža

Discretionary participation future – Diskrecijska udeležba na dobičku

Premium allocation approach – Premijsko alokacijski pristop

Building block approach – Pristop gradnikov

Vairable fee approach – Pristop prilagodljivega zaslužka

Liabilities for incurred claims – Obveznosti za nastale škode

Liabilities for remaining coverage – Obveznosti za preostanek kritja

Provision for unexpired risk – Rezervacije za neiztekle nevarnosti

Deferred acquisition costs – Odloženi stroški pridobivanja zavarovanj

Risk adjustment – Prilagoditev za tveganje

Insurance finance income and expense – Prihodki in odhodki iz financiranja zavarovanj

Insurance service result – Rezultat iz izvajanja zavarovalnih storitev

PRILOGA 2: Seznam uporabljenih kratic

- ALM – Upravljanje sredstev in obveznosti (angl. *Asset Liability Management*)
- AFS – Razpoložljive za prodajo (angl. *available for sale*)
- AZN – Agencija za zavarovalni nadzor
- BC – Podlaga za MSRP (angl. *Basis for Conclusion*)
- CSM – Pogodbeno storitvena marža (angl. *Contractual Service Margin*)
- FV&PL – Vrednotene po pošteni vrednosti preko poslovnega izida (angl. *Fair value through profit and loss*)
- FV/OCI – Vrednotene po pošteni vrednosti preko drugega vseobsegajočega donosa (angl. *Fair value through other comprehensive income*)
- HTM – Skupina do dospelosti (angl. *Held to maturity*)
- IASB – Odbor za mednarodne računovodske standarde (*International Accounting Standard Board*)
- KPI – Ključni kazalniki uspeha (angl. *Key Performance Indicator*)
- L&R – posojila in terjatve (angl. *Loans and Receivables*)
- MRS 39 – Mednarodni računovodski standard 39 – Finančni instrumenti: Pripoznavanje in merjenje
- MSRP – Mednarodni standardi računovodskega poročanja
- MSRP 4 – Mednarodni standard računovodskega poročanja 4 – Zavarovalne pogodbe
- MSRP 9 – Mednarodni standard računovodskega poročanja 9 – Finančni instrumenti
- MSRP 17 – Mednarodni standard računovodskega poročanja 17 – Zavarovalne pogodbe
- MRS – Mednarodni računovodski standard
- Solventnost II – Delegirana uredba komisije o o začetku opravljanja in opravljanju dejavnosti zavarovanja in pozavarovanja
- ZGD – Zakon o gospodarskih družbah
- ZZavar – Zakon o zavarovalništvu